



VARJUPAIKADE MTÜ

HAARA KAASA  
**TASUTA**

# KÄPA ALLI

VARJUPAIKADE MTÜ TÄITSA OMA AJAKIRI

suvi 2021 (nr 27)

## SELLES NUMBRIS:

- Tallinn – kõige, kõige kõige
- varjupaiga hoiukodudest
- koostöö tulususest
- looma taaskasutusest ja paljust muust!

PURINA®  
PRO PLAN®

PetCity kauplustes ja e-poes  
nüüd müügil Pro Plan  
täisväärtuslikud eined kassile  
tutvumishinnaga

1,35 €  
~~1,69 €~~

-20%

UUS!



Vaata ka » [petcity.ee](http://petcity.ee)

Allahindlus kehtib kampaaniamärgisega toodetele PetCity  
püsikliendile 03.05.-13.06.21. Pildid on illustreerivad.

pet  
city

# Toimetajalt

Suvised kuumad teemad!

Sellesuvises ajakirjanumbris keerlevad paljud jutud Tallinna ümber, sest Tallinna loomade varjupaik on sünnipäevalaps - suvel möödub viis aastat varjupaiga avamisest. Tallinn on mitmeski mõttes teenäitaja. See on esimene omavalitsus Eestis, kus ehitati päriselt loomade varjupaigaks mõeldud hooned ja kuhu teenusepakkuja ehk siis Varjupaikade MTÜ sai sisse kolida praktiliselt käed taskus. Mujal on olnud omavalitsuste suhtumine pigem selline, et anname teile kasutada maa ja vaadake ise, kuhu loomad panete. Nii on tulnud meil loomade pidamiseks ise soojakud kokku tassida ja teha tööd rohkem ehitajate kui loomakaitsjatena. See on üsna pentsik olukord. Kui omavalitsus otsib avaliku teenuse pakkujat tänavate ja teede puhastamiseks, siis ometi ju ei oodata, et see hooldusfirma enne need teed ja tänavad ise valmis ehitaks, mida siis puhastama hakata.

Loodetavasti on tuuled pöördumas, sest nii mõnigi omavalitsus on asunud vähemalt mõttes ehitama loomadele varjupaika, milles saaks toimuda seadusega omavalitsuse õlule pandud kohustuse täitmine.

Ja see ei ole veel kõik! Loomulikult on ajakirjas lugeda paljust huvitavast - hoiukodudest, koostööst, kassivõtmisest jne. Lisaks leiab püsiannetaja veel ühe põneva pakkumise.

Lugemiseni!

**ANNELI MATSI**  
Käpa All projektijuht

Foto: erakogu



**Käpa All** on Varjupaikade MTÜ ajakiri, mis ilmub kolm korda aastas. Ajakiri levib elektrooniliselt ja piiratud koguses tasuta jagatavana paberkanalil.

**Kõik** vähemalt 10 euroga meid igakuiselt toetavad püsiannetajad saavad soovi korral paberajakirja Käpa All tasuta oma postkasti. Telli ajakiri või hakka meie püsitoetajaks kodulehel [varjupaik.ee/toeta](http://varjupaik.ee/toeta)

**Väljaandja** Varjupaikade MTÜ, projektijuht Anneli Matsi, tel 5386 9060.

# Põgus sissevaade

Tallinna loomade varjupaik – kõige-kõige-kõige...	4
Unustamatu 1. september	8
Olen varjupaiga loomaarst	10
Lemmikloomad Tallinnas	12
Ulata varjupaigaloomale abikäsi	14
Kodusoojuses kasvavad karvapallid	16
Aasta vabatahtlik Marten Lauri	18
Heade koostööpartneritega suudame rohkem	20
Soovin võtta varjupaigast kassi	22
Täna mängime teisiti	26
Mis on koostöö ja kuidas seda teha?	30
Lõigata, lõigata ja ikka... lõigata	32
Merisead, armsad ja sõbralikud närilised	34
Kaksi on parem kui üksi	36
Lemmikloom ei ole laud	38

*Käpa All väljaandmist toetab*



**Your Pet, Our Passion.**

*Meie infokanalid*

 Varjupaikade MTÜ

 [www.varjupaik.ee](http://www.varjupaik.ee)

 @varjupaikademy

 [info@varjupaik.ee](mailto:info@varjupaik.ee)

 @VarjupaikadeMTY

**Väljaandmine** toimub vabatahtlike ja sponsorite kaasabil.  
**Arvamusartikleid** lemmikloomateemadel ootame aadressil [anneli.matsi@varjupaik.ee](mailto:anneli.matsi@varjupaik.ee)

**Kaanel** Tallinna loomade varjupaiga juhataja Carol Liaks  
**Kaanelfoto autor** Pekka Raittila  
**Peatoimetaja** Anneli Matsi  
**Keeletoimetajad** Sigrid Sünd, Tiina Tanner  
**Reklaamimüügi assistent** Karl Erki Jürgen  
**Kujundus** Mandariin OÜ, [www.mandariin.ee](http://www.mandariin.ee)

ATÜ

K

Tallinna loomade varjupaik –  
kõige-kõige-kõige...

*Tallinna loomade varjupaik saab sel suvel juba viieaastaseks. Ta on küll meie kõige noorem, kuid tegelikult tahaks öelda, et juba viis. Aeg on möödunud märkamatult. Vaatame ajas tagasi ning toome teie ette loomisvalud ja tööröömud. Ikka seame sihte edaspidiseks ja pole puudust unistustest ning suurtest plaanidest. Sõna saavaid inimesi vahendas Auri Jürna ja loo kirjutas kokku Anneli Matsi.*

Kui Varjupaikade MTÜ 2016. aastal Tallinnasse jõudis, oli meie ühing tegutsenud juba üheksa aastat ning selleks hetkeks oli meil kuus varjupaika. Selleks ajaks olime kasvanud üle Eesti tegevsevaks organisatsiooniks, olime tugevamad ning aja jooksul lihvunud oma oskusi. Kui 2015. aasta sügisel kuulutas Tallinna linn välja riigihanke avaliku teenuse pakkuja leidmiseks, otsustasime osaleda, sest juba siis oli teada, et kohalik omavalitsus ehitab loomade varjupaigaks spetsiaalsed hooned. Riigihankel osales meiega kokku kolm pakkujat. Osutusime valituks, sest meie pakutud teenuse hind oli kõige madalam. Vastavalt riigihanke lepingule pidime hakkama tegutsema Tallinna linna territooriumil ja pakkuma hulkuvate loomade püüdmise, hoidmise, nende omanikele tagasi toimetamise, uute kodude otsimise ning korjaste koristamise teenust. Meeskond oli koos 1. juuliks 2016 - kolisime uutesse ruumidesse sisse ja esimestena majutasime varjupaika Tallinna Linnavalitsuse nimekirjas olevad kassid, kes enne eelmise teenusepakkuja juures asusid.

### *Tallinna linn on lipulaev*

Tallinn oli Eestis esimene omavalitsus, mis võttis ette päris loomade varjupaiga ehitamise. Siiani oli otsitud teenusepakkujat riigihangetega, mis eeldasid, et teenusepakkujal on endal koht, kus loomi hoida. Et hulkuvate loomadega tegelemine on kohaliku omavalitsuse kohustus, siis on loogiline, et linnal on olemas vastav taristu. Just siis on võimalik omavalitsusel otsustada, kas ta hakkab ise selle valdkonnaga tegelema või hangib teenust. Investeering on esialgu suur, kuid loomade heaolu ja inimeste töötingimused on kaasaajal määrava tähtsusega ja sellele ei saa vaadata läbi sõrmede. Tallinna suhtumine näitab, et mitte sugugi kõikides

omavalitsustes ei olda loomade suhtes ükskõiksed ega taheta neist lihtsalt lahti saada, vaid linnale läheb korda nende eluolu. Me oleme ühel meelel - loomade heaolu ja turvalisus on väga tähtsad.

Tallinna Linnavalitsuse poole pealt vedas varjupaigaprojekti Hellika Landsmann, Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalameti peaspetsialist. Ta pani loomade varjupaiga loomisesse oma hinge ning elas üle kõik ehitamise ja käivitamisega seotud loomevalud.

Hellika sõnade kohaselt kaaluti erinevaid varjupaiga asukohti, kuid lõpuks valiti siiski Paljassaare, kus oli varjupaigaks sobiva suurusega krunt, mille mõned amortiseerunud hooned. Kuna tegemist on kaitsealuse alaga, tohtis olemasolevaid ehitisi suurendada vaid 30%, mida ka tehti. Algselt olid hooned väga kehvast seisusest, lisaks elasid seal sees mõned kodutud inimesed ja ka mõned eelnevate asukate kassid. Ühest neist, kes end inimeste väljakolimisest käigus kätte ei andnud, saigi varjupaiga kõige esimene asukas. Projekteerimise ja ehitamise aeg oli lühike ja väga pingeline. Alguses sai kõike käigupealt ja katse-eksituse meetodil katsetatud ning kõigele sättis piirid ka omavalitsuse antud eelarve. Samal ajal, kui varjupaik valmis sai, lõppes Hellika tööleping linnavalitsuses ning temast sai Varjupaikade MTÜ poolt Tallinna loomade varjupaiga esimene juhataja. Hellika unistus on, et inimesed, kes omale looma on võtnud, mõistaksid nii looma füüsilisi kui vaimseid vajadusi ning suudaksid oma lemmikutele pakkuda täisväärtuslikku elu. Ja et varjupaiga töötajatel oleks jõudu ja jaksu ning ka hetki enda eest hoolitsemiseks.

### *Iga algus on raske*

Esimestel kuudel elasid uues varjupaigas vaid kassid ning koerad peatusid siin enne omanikele tagastamist mõneks tunniks. Seda seepärast, et varjupaigal polnud koerte pidamise luba, kuna kohalikud naabrid muretsesid, et koerad hakkavad liigset lärmi tegema. Müra summutamiseks ehitati aed kõrgemaks, lisati haljastust ja kontrolliti mürataset, mis ei ületanud lubatud kordagi. Hirmul olid suured silmad ja tegelikkuses teevad koerad lärmi vaid hetkeks ning nüüdseks on suhted naabritega väga sõbralikud.

Enne veel, kui koerte pidamise luba saadi, võeti loomade varjupaik linnaini-

Varjupaikade MTÜ haldab kuut loomade varjupaika üle Eesti. Et korraldada on tarkuse ema, siis ikka ja jälle loetleme need üles: Läänemaa, Pärnu, Tallinn, Valga, Viljandi ja Võru. Oleme ühtehoidev pere ja teeme päev päeva kõrval, nädalast nädalasse tööd koduta loomade heaks. Meie peres hoolitakse loomadest ja peetakse lugu inimestest ning raskest olukorras ulatatakse abikäsi.

Meie varjupaigad võivad välja näha küll erinevad, kuid meie visioon, missioon ja põhiväärtused on samad. Me oleme üks organisatsioon ja tänu üle-eestilisele võrgustikule oleme oma tegevuses hoopis tugevamad.

Ajakirja Käpa All rubriigis "Meie" kirjutame pikemalt ühest meie varjupaigast, et tutvustada - kes, kus ja kuidas. Soovime Sulle head lugemist!



meste seas ruttu „omaks”.

Nimelt leidsime esimestel päevadel ukse taha jäetud liikumatu puntra, kellest levis hingematvat lehka. Lähene misel kostuv argik urin andis aimu, et tegemist on koeraga. Tundus, et loom oli samasuguses šokis nagu valves olnud töötaja - kas tõesti on tegu elusa hingega, kes on sellisesse olukorda jäetud. Koer toimetati Pärnusse osava groomeri käe alla ja 9,5 kg kaaluva hunniku seest tuli välja 7 kg kaaluv koerake - seega kaks ja pool kilo karvu, väljaheiteid ja krussis küüsi. Päev hiljem püüdis koer uuesti käima õppida ja saba tegi esimesed vonked, kui maiuselõhn ninna ulatus. Juba mõne nädala pärast sõitis koerake oma uude koju.

Alguses juhtus ka humoorikaid seiklusi. Näiteks jäid Hellika ja püüdja koos kassiga vastu ööd operatsiooniruumi luku taha, sest ustel polnud veel sisemisi linke ja abi kutsumiseks puudusid eesmajas tegutsevate ehitajate telefoninumbrid. Nii istutigi paar tundi uhiuues operatsioonisaalis ja oodati, kuni leiti tuttav, kes sõitis taksoga varjupaika ja teavitas hädasolijatest. Lisaks oli telefonilevi vaid keset parkimisplatsi, seega seal pesitseski esimene administraator.

Et tegijatel endil oli entusiasmi ja

*Tallinna suhtumine näitab, et mitte sugugi kõikides omavalitsustes ei olda loomade suhtes ükskõiksed ega taheta neist lihtsalt lahti saada, vaid linnale läheb korda nende eluolu.*

hoogu palju ning meedia huvi suur, saadi kohe palju jälgijaid ja kaasaelajaid. Avamispäeval tehti ukseid lahti ka linna rahvale ja televisioonile, et tutvustada varjupaiga siseelu.

### *Meeskond on kõige alus*

Päris alguses hakkas varjupaigas tööle 11 inimest - loomaarstid, püüdjad, hooldajad, administraatorid ja juhataja. See oli poole rohkem inimesi, kui senini meie kõige suuremas varjupaigas. Tundus, et alustavas varjupaigas on inimesi palju, kuid kui juba esimeseks talveks elas varjupaigas paarsada kassi, siis töötajate koormus oli ohtlikult suur.

Töö varjupaigas põhineb sageli entusiasmil ja armastusel ning kõige raskem pole sellest sugugi loomadega tegelemine. Alguses tuli teha väga palju teavitustööd linna rahvale, et selgitada meie organisatsiooni väärtusi ja põhimõtteid ning suhtumist loomadesse. Kõige selle peale läks omajagu energiat ja teavitustöö, mis siiani jätkub, on olukorda oluliselt parandanud.

Esimesed vabatahtlikud tulid Tallinna varjupaika 2017. aastal ja nad on saanud varjupaiga igapäevatöö lahutamatuks osaks. Vabatahtlikke on saanud lausa nii palju, et neid juhendavad va-

## Kas teadsid, et ...

*... Tallinna loomade varjupaik oli kõige esimene, mille hooned ehitas kohalik omavalitsus*

*... Tallinna loomade varjupaigas on kõige suurem meeskond ja kõige rohkem vabatahtlikke*

*... Tallinna loomade varjupaigas on kõige rohkem pöördumisi ja väljakutseid*

batahtlikud koordinaatorid. Kuigi varjupaiga toimimises on kõige olulisem meeskond, siis vabatahtlike panus on hindamatu varjupaigaloomade päevade rikastamises. Samuti saavad vabatahtlike abiga tehtud heakorratööd, mis vajavad palju töökäsi.

Aja jooksul on meie Tallinna meeskond veelgi kasvanud, inimesi on juurde tulnud veterinaarüksusesse ja hoolitsetajate sekka. Kui algusaastatel toimus kollektiivis palju muudatusi, mille põhjus peitus osaliselt Tallinna tööturu suuremates valikutest, siis täna sellist liikumist enam ei ole. Inimesed, kes on tööle tulnud, on jäänud. Neil on teadmised varjupaigatööst, nad arendavad ennast ja on professionaalid, kes teevad oma tööd suure südamega.

### *Varjupaik täna*

Täna hoolitseb Tallinna loomade varjupaiga toimimise eest juhataja Carol Liaks. Carolil on kanda suur vastutus - ta on oma meeskonna juht, samas on ta ühenduslülilik oma töötajate ja Varjupaikade MTÜ kui organisatsiooni ja tööandja vahel.

Igapäevases varjupaigaelus näeb Carol positiivselt, et praegu on varjupaigas vähem loomi kui algusaegadel. Selle taga on suur töö, sest aasta jooksul käib varjupaigast läbi väga suur hulk loomi. Varjupaik ei pea loomi koguma, vaid meie eesmärgiks on nad võimalikult kiiresti kodudesse aidata, kes siis tagasi koju või kes uude koju. Mida lühemat aega peab loom varjupaigas viibima, seda parem nii talle ning ka järgmisele loomale, kelle jaoks koht vabaneb. Varjupaigas on tööd sujuvalt ja hästi organiseeritud alates looma püüdmisest, hoolitsemisest ja hoidmisest, veterinaarprotseduuridest kuni





Tallinna varjupaiga meeskond. Foto: Pekka Raittila

teavitamise ja uude koju minekuni välja. Südanliigutavad on lood inimestest, kes väga pikalt oma looma ootavad, neil korduvalt külas käivad, et sõprust soetada. Ja mõned inimesed pakuvad uue kodu just vanale, eriti kaua kodu oodanud loomale.

Varjupaigas ei ela koerad ketis ja nii ei näe me neid ketikoertena ka kodudes ja sellistesse kodudesse me neid ka ei loovuta. Caroli arvates on selles suhtes inimeste teadlikkus kõvasti kasvanud ning osatakse arvestada nii looma füüsiliste kui vaimsete vajadustega. Eriti positiivne on noorte loomaomanike suur teadlikkus – nad on kannatlikud, julgevad rohkem küsida, tausta uurida, valmistuda ja julgevad võtta ka erivajadustega looma.

Carol näeb ka seda, kuidas peaks elu varjupaigas edasi arendama. Ta soovib tulevikus hakata aina rohkem tähelepanu pöörama loomade psühholoogilisele tervisele, et nende vaimseid traumasid ravida ja neid uueks koduks paremini ette valmistada.

Samuti arvab ta, et muidugi on arenguruumi - peab õppima paremini tasakaalustama looma füüsilist ja vaimset heaolu ning suunama inimressurssi veel täpsemalt, juhendama vabatahtlikke, et tekiks tahtejõud ja oleks motivatsiooni.

### **Koostöö linnakodanike ja ametkondadega**

Linnatänavatelt jõuavad loomad

varjupaika tänu tähelepanelikele inimestele, kes hoolivad ja teatavad hulkuvast loomast. Ka eeskirjad näevad ette, et loom üksi linnas ei liigu, sest see võib olla ohtlik nii loomale kui ka inimestele. Kui kunagi aegu tagasi võidi pidada normaalseks, et mahajäetud loom seoti puu külge kinni ja keegi temast välja ei teinud, siis tänapäeval teatatakse siiski politseisse ja varjupaika. Samamoodi antakse teada väärkoheldud loomadest, ebaseaduslikest aretajatest ja muudest seadusevastastest tegevustest.

Varjupaiga eduka toimimise lahutamatuks osaks on igapäevane suhtlus omavalitsuse ja teiste ametkondadega.

Tallinn hoolib, mis toimub loomadega ning peaaegu igapäevaselt ollakse ühenduses linnaameti esindajatega. See on taganud pideva ja stabiilselt toimiva koostöö ning selle suhte hoidmine on varjupaiga oleviku ja tuleviku vaatenurgast ülioluline. Lisaks teeb Tallinna loomade varjupaik koostööd Põllumajandus- ja Toiduameti, Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveametiga.

### **Nii nagu Tallinna linn, ei saa ka varjupaik mitte kunagi valmis**

Pidevalt toimub arenguid ka varjupaigas, ikka ehitatakse ja arendatakse paremaks nii loomade kui töötajate

ruume. Esikohal on alati loomade heaolu - kui neil on hea olla, siis nad on terved ja siis leiame neile kiiremini uued kodud. Seetõttu on keskkond, milles varjupaigaloomad peavad viibima, ülioluline. Näiteks hiljuti ostis Tallinn kassidele roostevabast terasest avarad puurid, mida on kerge puhastada ja desinfitseerida - nii suudame paremini vältida haiguste levikut. Vabapidamisel olevate kasside tuba sai uhke klaasist lükandseina, mis võimaldab kasse nende iseloomu järgi gruppidesse eraldada. Koerte väliaedikutele ehitati peale ka-

tused ja järgi ootavad välibokside katused. Selliste sammudega saab parendada juba loodud keskkonda.

Tallinna loomade varjupaigal on kõvasti arengupotentsiaali. Unistame sellest, et kassidel võiks olla omaette maja ja koerte jaoks oleks omaette rehabilitatsioonihoone, kus saaks rahulikus keskkonnas koeri õpetada ja juhendada. Tulevaste koeraomanike jaoks oleks sisse seatud koduselt sisustatud ruum, kus nad saaks näha, mismoodi koer sellises keskkonnas käitub, lisaks oleks eraldi haljastatud väliala, kus oma uue tulevase pere liikmega aega veeta ja üksteist tundma õppida.

Need on küll suured unistused, kuid unistada tulebki suurelt, sest siis on oht, et need lähevadki täide.

**Linnatänavatelt jõuavad loomad varjupaika tänu tähelepanelikele inimestele, kes hoolivad ja teatavad hulkuvast loomast.**

# Unustamatu

## 1. september

**“1. september on nii mõnelegi kooliaasta algus või esimene koolipäev – minul oli aga esimene tööpäev Tallinna loomade varjupaiga juhatajana,” kirjutab Carol Liaks.**

Hommikul tööle minnes oli sees soe tunne, tuju oli hea ning lõõskav päike tegi olemise veel mõnusamaks. Tööpäev kulges üsna rahulikult, kuni tuli telefonikõne: „Teid on kohe vaja! Tööstuse tänava korteris on väga palju loomi. Veterinaar- ja Toiduamet on ka seal. Koerad on suured ja võivad olla agressiivsed, eeldatavalt on neid üle kümne, ilmselt on mõni kass ka.“ See oli kogu info, mis me saime, kuid sellest piisas. Kuna loomi pidi seal palju olema, siis sõitsime välja kahe autoga. Autosõidul tundsin, kuidas südames vaikselt leek pulbitsema hakkas.

Kuna loomade omanik ei olnud koostööaldne, siis tuli korterisse siseneda koostöös politsei ja lukuabiga. Me olime kõik valmis, et ukse avanedes tuleb meil silmitsi seista nende „suurte ja agressiivsete koertega“. Uks avanes ning esimene asi, mida me tundsim, oli hingemattev hais. See oli niivõrd tugev, et tõmbas ka kogenumatel silma märjaks ja võttis hinge kinni. Muidu oli kõik vaikne.

Me sisenesime korterisse, kus oli vähe liikumisruumi - esik oli kitsas ning põrandat katsid vaheldumisi tohutult palju asju ja loomade väljaheidet. Köögin jõudes avanes vaatepilt, mida me ei oodanud. Kööginurgas vaatasid meid hirmunult mitu pisikest koera. Sel hetkel tundsin, et see hais ja ümbrus ei häiri mind enam, peaaegu on need loomad siit minema saada.

Nii hakkasimegi loomi autodesse viima. Koerad lasid end rahunud võtta - ilmselt tundsid ka nemad, et nüüd on kõik hästi. Kassid paigutasime transportipuuridesse. Kõik sujus ideaalselt, me olime ühise eesmärgi nimel töötav meeskond. Püüdsime parajasti ühte viimastest kassidest, kui panime tähele, et ühes väikeses närlisepuuris on müts, mis end liigutab. Peast käis läbi üks mõte ... rotti!

Avasin ettevaatlikult puuri ja piilus mütsi sisse. Taaskord pidin üllatuma. Seal ei olnud rotti ega hiiri, isegi mitte hamsterit ega merisiga. Mütsi seest piilus vastu siiliema koos poegadega.



Hätta ei jäta me kedagi ning nii said kaasa võetud ka siilid.

Seejärel seisid meil ees järgmine väljakutse - kõik loomad tuleb alati üle vaadata ning osutada neile vajadusel ka veterinaarabi. Varjupaigas läks korralikuks madinaks - loomad said üle vaadatud; ülevaatuslehed täidetud; registrisse ja kodulehele kantud; kiibistamised, vaktsineerimised ja parasiitidõrjed tehtud ning loomad ära paigutatud. Sel hetkel oli näha, kui suure südamega meeskond Tallinna loomade varjupaigas töötab. Üle kahekümne looma vastuvõtmine varjupaika ühel päeval korraga on tohutu koormus - aga me tulime sellega väga hästi toime!

Õhtul koju sõites sain aru - ma olen õiges kohas ning teen täpselt seda, mida olen teha tahtnud. See juhtum andis mulle juurde tohutult palju jõudu, et võidelda hingega loomade heaolu ja õiguste eest. Nüüd ma sõidangi iga päev tööle mõttega - täna teen taas kellegi päeva paremaks.





# Ahvatile Felixit kahel eri moel!

Vali maitsev kiisueine ja  
hellituseks Party Mix  
kassimaius!



# Olen varju- paiga loomaarst Kätlini lugu



*“Ühel kevadisel päikeselisel päeval, kui linnud akna taga täiel rinnal siiristavad, kuid riik on veel lukus, teen kodukontorist telefonikõne meie eesliinitöötajale – Tallinna loomade varjupaiga loomaarstile Kätlin Heinale. Uurin, mis teda meie meeskonda tõi ja mis tunne on varjupaigas töötada,” kirjutab Anneli Matsi.*

## *Loomaarmastus juba lapsena*

Alustuseks uurin Kätlinilt, mis on tema taust ja kuidas ta üldse oma erialani jõudis. Kätlin räägib, et loomad on talle meeldinud juba lapsest peale. Sellele aitas kaasa tema kasvamine maakohas, kus oli pere suur majapidamine - talus olid lehmad ja sead, kanad ja kalkunid ning muidugi koerad ja kassid, lisaks tegeleti põllundusega. Kogu pere oli kaasatud ja lapsed tegid jõukohaseid töid: ajasid hommikuti loomad karjamaale, käisid päeval neid jootmas ja õhtul toimetasid nad koju tagasi, ka näpud tuli põllutöödel mullaseks teha. Põhikoolis käis Kätlin maakoolis ja juba selle lõpetamise ajaks oli tal suur huvi arstiteaduse vastu. Pärast Kose gümnaasiumi lõpetamist alustas ta meditsiiniõpinguid Tallinna Tervishoiu kõrgkooli õendusõppes, kuid see valdkond jäi kitsaks ning Kätlin otsustas õppima minna hoopis Tartusse human- või veterinaarmeditsiini. Et loomad olid talle väga hingelähedased, langes valik veterinaariale. Kätlin ütleb, et ta ei ole oma otsust kordagi kahetsenud. Ülikooliajal oli tema hobiks ratsutamine, millega jõudis tegeleda mõne aasta. Rohkem mitte, sest õpingud nõudsid täielikku pühendumist ja võtsid kogu aja. Õpingute ajal sai ta mitmekülgse praktilise kogemuse Kose loomakliinikus, kus ravigi nii väike- kui ka suurloomi.

## *Edasi tööle*

2004. aasta kevadel, mis oli Kätlini Eesti Maaülikooli lõpuaasta, ilmus kooli teadetetahvlile info, et Tallinna loomaaed ootab tööle veterinaari. Siin ei olnud pikalt mõtlemist - niipea, kui magistrikraad käes, esitas Kätlin oma sooviavalduse ja osutus teiste seast valituks. Ta töötas vanemveterinaararstina Tallinna loomaaias neliteist aastat. Peale tema olid sealses meeskonnas veel peaveterinaararst ja velsker, kel kõikidel oma lemmikud. Kätlini lemmikud olid väiksematest tegelastest naaritsad ja vastukaaluks ülisuured elevantid ning

ninasarvikud. Erilist sümpaatiat ja huvi tunneb Kätlin madude ja sisalike vastu.

Et neliteist aastat on väga pikk aeg, hakkas Kätlin tundma, et vajab vaheldust. 2018. aastal tuli ta loomaaiast ära ja võttis teadlikult aja maha. Peres olid nii lapsed kui ka äsja võetud kutsikas, kes hoolt vajasisid - kõik need pisikesed ainult rõõmustasid, et ema on kodus.

### Elu pakub väljakutseid

Kuid elul olid omad plaanid. Kätlin kutsuti külla äsja ukсед avanud Sõle loomakliinikusse. Samal ajal oli sinna külla tulnud ka varjupaiga loomaarst Ants Raava, kes siis omakorda kutsus kolleegi varjupaigaga tutvust tegema. Kätlin otsustas juhust kasutada ja oma uudishimu rahuldada, sest varjupaigas ei olnud ta enne käinud. Muidugi oli huvitav teada saada, kuidas sealne loomakliinik välja näeb. Juba külaskäigu ajal uuris varjupaiga juhataja, kas Kätlin oleks huvitatud tööle tulemisest. Tol hetkel see jutuks jäigi, aga kui helistas juba personalijuht ja pakkumine muutus konkreetseks, tuli asja üle järele mõelda. Siis järgnes juba töövestlus ja 27. jaanuaril 2019. aastal oli Kätlini esimene tööpäev Tallinna loomade varjupaigas.

### Hoopis teine maailm

Kätlin jutustab, et alguses tuli lugeda igasuguseid juhendeid. Pärast seda lubati veterinaar tööle ja ta üritas sisse elada, sest varjupaigameditsiin on erinev sellest tööst, mida ta tegi loomaaias ja millega oli kokku puutunud loomakliinikus. See on erinev ka sellest, mida ta enne oma peas oli ette kujutanud. Hästi palju oli uut ja huvitavat, alates looma sisenemisest varjupaika, karantiinidest, hoidmisest-ravimisest kuni registri haldamiseni.

Kätlin räägib, et kui erakliinikus puutus ta kokku ühe loomaga, siis varjupaiga kassiga tegeledes tuleb vaadata suurt pilti, sest varjupaigas on terve kassikari, mis sest, et nad on omavahel eraldatud. See dikteerib tegevusjuhised - suur osa tööst on haiguste ennetamine ja haiguste leviku tõkestamine.

### Pidev õppimine ja enesearendamine

Esimene asi, mis Kätlinile varjupaiga muljet avaldas, oli loomakliiniku varustus. Siin on röntgen- ja ultrahealiaparatuur, kaasaegne laborivarustus ja võimalus teha inhalatsioonianesteesiat - sellist võimalust ei ole nii mõneski

teises kliinikus. Pidevalt saab õppida ja ennast arendada, sest loomi saabub varjupaika igasuguste erinevate häädadega, millele tuleb leevendust leida. Ta lisab, et tööandja on tal võimaldanud osaleda kõigil koolitustel, mida ta vähegi on soovinud.

Kätlin jutustab, et kui igapäevased sterilisatsioonid/kastratsioonid võivad muutuda rutiinseks, siis ühel päeval sai ta teada, et varjupaika saabub 30 rotiti. Juba varsti tegi ta rotile inhalatsiooni anesteesia, kasutades selleks küll spetsiaalselt tellitud kassimaski, kuid operatsioon tuli teha ja vigastatud saba amputeerida. Ühel teisel päeval muutis ta kassi piraadiks, sest üks silm oli praktiliselt välja mädanenud. Kolmandal päeval tuli eemaldada kellegi külmavõetud kõrv jne. Kätlin räägib, et üldiselt satub varjupaiga hoole alla igasuguseid loomi: kes vigastatud, kes haigustest räsitud. Tal tuleb teha erinevaid operatsioone ja õmmelda keerulisi haavu ning ravida. Kõige parem tunne on, kui töö kannab vilja ja loom saab terveks.

Lisaks füüsilistele vigastustele satub varjupaika ka vaimselt vigastatud loomi. Kätlinile pakub suurt huvi, kuidas aidata koeri, kelle psühholoogia on inimese poolt ära rikutud.

Tuleb ka ette, et loomale on vaja teha väga spetsiifiline operatsioon (nt ortopeedia). Sel juhul tehakse koostööd erinevate Tallinna loomakliinikutega, aga järeldravi ja füsioteraapia on jälle varjupaiga töö. Üldse on Kätlini töös palju põnevust ja see hoiab vaimu erksana.

### Positiivne versus negatiivne

Töö loomadega võib olla emotsionaalne ja stressirohke, kuid ilmselt võib olla seda igasugune töö. Kätlin ütleb,

*Pidevalt saab õppida ja ennast arendada, sest loomi saabub varjupaika igasuguste erinevate häädadega, millele tuleb leevendust leida.*

et igatahes kaaluvad positiivsed tulemused kõik üles.

Varjupaigas tuleb kokku puutuda ka surmaga, sest surm on elu osa ja seda ei saa eitada või elust maha kustutada. Eutanaasia on alati pika kaalumise ja sügava järelemõtlemise koht. Kui loomaarsti võimuses ei ole looma terveks ravida ja aidata, siis peab teadma, et loomal on õigus valust ja ebamugavusest vabale elule ning loom ei tohi piinelda.

Loomadel on oma viis vabadust, millele inimene peab kogu aeg mõtlema ja need ka tagama. Eutanaasiat peletakse, kuigi selle tegemise protsent ei ole üldse kõrge, arvestades kõiki loomi, keda siin hoitakse ja ravitakse ning uutesse kodudesse aidatakse. Teinekord tuleb endale aru anda, et inimene ei olegi kõikvõimas ja et alati ei ole võimalik kõiki aidata.

Varjupaiga töö on Kätlini jaoks oluline, sest päev-päevalt tegeleb ta loomakaitsega ja teeb loomadele head. Kui ta mõtleb, kui palju loomi on koju aidatud, siis ta tunneb, et selles on ka tema panus.

Kätlin ütleb lõpetuseks, et kui ta poleks loomaarst, siis hakkaks ta loomapüüdjaks ja töötaks ikkagi varjupaigas, sest siin juba igav ei hakka. No ja nagu ikka varjupaiga töötajaga võib juhtuda, siis võtab ka tema tööd koju kaasa - nimelt on tema pere kass võetud siitsamast Tallinna loomade varjupaigast.

Kätlin on varjupaigas tööl olnud üle kahe aasta ning temast on saanud varjupaiga kliinikumeeskonna juht ja varjupaiga juhataja parem käsi. Veterinaar on varjupaiga võtmeisik, sest temast sõltub otseselt varjupaigaasukateervis. Terve loom saab ruttu koju. Aitäh, Kätlin, et panustad päev-päevalt loomade abistamisse!

## Sõnum kolleegile

*Kätlin teab, et Eestis on loomaarstidest puudus ja raske loomaarsti tööle saada. Ka Varjupaikade MTÜ otsib neid oma meeskonda juurde. Kätlin julgustab kolleegide tulema tööle just varjupaika ja tal on edastada mitu head põhjust: põhitöö varjupaigas on loomade abistamine ja nende heaolu tagamine; varjupaik on hea töökoht, kus on võimalik oma oskusi lihvida; varjupaigas võib alustada kogemuste omandamist päris algajana; siin on toetav meeskond ja kliinikus on hea aparatuur; tööalane info jookseb kätte kogu maailmast ning on võimalik ennast harida ja koolitada. Kätlin näeb Tallinna loomade varjupaigas hea meelega enda kõrval veel üht veterinaari. Kui kellelgi on huvi, siis võib varjupaika helistada ning seejärel saab tulla kohapeale tutvuma.*

# Lemmikloomad Tallinnas.

## Aga mida arvavad elanikud?

*2014. aastast alates on iga kolme aasta tagant tallinlaste seas läbi viidud küsitlus lemmikloomade kohta. Viimane uuring tehti aasta tagasi veebruaris ja märtsis. Tegu on väga olulise informatsiooniga, mis näitab, kuidas on lood lemmikloomade pidamisega Tallinnas, milline on tallinlaste teadlikkus ja hoiakud seoses lemmikloomade pidamisega ning kuidas ollakse rahul linna vastava valdkonna teenustega. Tallinna Linnakantselei tellimisel teostas töö Eesti Uuringukeskus OÜ. Raportit küsitluse tulemusest uuris ja varjupaiga infoga seostas Varjupaikade MTÜ projektijuht Anneli Matsi, kelle teada on Tallinn ainuke omavalitsus Eestis, kes üldse sellist uuringut tellib.*

### *Küsitluse läbiviimine ja osalejad*

Eesti Uuringukeskus OÜ viis küsitluse läbi telefoni teel ja intervjuud toimusid kas eesti- või venekeelsena. Küsitluses osales 800 vastajat, kelle seas oli veidi rohkem naisi kui mehi. Nad elasid valdavalt kortermajas ja pooled vastanutest olid palgatöölised. Vanusegruppideks olid 15-26, 27-44, 45-59 ja 60+ ning nende vahel jagunesid vastajad enam-vähem võrdselt.

### *Lemmikloomade pidamisest ja kiibistamisest*

Lemmikloomi on pooltes Tallinna peredes, mis on veidi rohkem kui 2017. aastal. Kõige rohkem lemmikuid elab eramajades Nõmmel (ligi 2/3) ja kõige harvemini peetakse lemmikloomi Mustamäel ja Lasnamäel.

Eelmise aasta sügisel võitis Varjupaikade MTÜ parima pakkumusega Tallinna linnavalitsuse poolt väljakuulutatud riigihanke „Tallinna hulkuvate loomade püüdmise ja varjupaiga pidamise teenuse tellimine” ja tegutseb lemmikloomi abistades Tallinna loomade varjupaigas kindlasti veel viis aastat, mis on selle aasta alguses sõlmitud riigihankelepingu periood.

Lemmikloomadena peetakse enamuses kasse (61%) ja koeri (39%). Üldiselt elab peres üks kass või üks koer. Kasside osakaal on jäänud samaks, kuid koete osakaal on viimase kolme aasta jooksul langenud. Teiste lemmikloomade pidamist esineb harva.

Tallinna Linnavalitsuse andmetel on koerte kiibistamine Tallinnas kohustuslik 2006. aastast ja kasside kiibistamine sai kohustuslikuks alles 2015. aastal.

Küsitlusest selgus, et kassid ja koerad on enamasti mikrokiibiga märgistatud, kastreeritud või steriliseeritud ja kantud lemmikloomade registrisse.

Kuigi küsitlusele vastajate kassid olid kiibistatud (70%), siis 2020. aastal Tallinna loomade varjupaika sattunud kassidest olid kiibid ainult 15%. Kui vastajate koerad on kiibistatud üle 90% ulatuses, siis varjupaika saabunute seas oli kiibistatud koeri 61%. Tuleb ette veel olukordi, kus loomal kiip on, kuid andmed on registrisse kandmata.

Ka küsitluses ei teadnud 16% inimestest, kas looma kiibiandmed on registrisse kantud.

Vaatamata sellele, et kiibistatud loomad said ruttu oma kodudesse tagasi, räägivad varjupaigastatistika tundvalt ma-

dalamad kiibistamisprotsendid midagi muud lemmikloomapidamise kultuuri ja inimeste suhtumise kohta. Kui osa inimesi hoolib väga oma neljajalgsest pereliikmest, siis on väga palju neid, kes on oma lemmiklooma saatuse suhtes ükskõiksed.

Loomade kiibistamise seis paraneb aasta-aastalt ka tänu varjupaigale - kõik Tallinna loomade varjupaigast kas tagasi koju või uude koju minevad loomad saavad enne kiibistatud.

Valdav enamus kodus elavatest kassidest on kastreeritud või steriliseeritud. Juhul kui looma omanikud ei soovi loomale järglast, siis pooldas 2020. aastal kolmveerand tallinlastest lemmikute kastreerimist või steriliseerimist.

### Lemmiklooma saabumine perre

Enamlevinud on koerte ostmine otse eraisikutelt või ostu-müügiportaali kaudu. Samas on kolme aastaga kasvanud nii koerte tasuta või kingiks saamine kui ka koera soetamine varjupaigast või loomi abistava organisatsiooni kaudu. Kasse ostetakse vähem, pigem saadakse neid tasuta või siis kingituseks, kuid see teguviis on kolme aasta jooksul vähenenud. Inimesi, kes oli endale kassi võtnud varjupaigast või loomi abistava organisatsiooni kaudu, oli ainult 21%.

### Hulkuvad loomad ja inimeste hoiakud

Enam kui pool tallinlastest hindab, et viimase paari aasta jooksul on oluliselt vähenenud hulkuvate kasside ja koerte arv nende elupiirkonnas. Üle poolte inimestest võtaks midagi ette, kui nad märkaks hulkuvat looma. Nad teataks Tallinna loomade varjupaika, mõnele teisele loomaorganisatsioonile või kohalikule omavalitsusele. Samas on väga suur hulk inimesi, kes ei võtaks mitte midagi ette. Viiendik tallinlastest pakkus välja ka muid võimalusi, näiteks teavitamist sotsiaalmeedias, looma toitmist vms.

Paremuse poole on muutunud inimeste hoiak, kui nad näevad pealt looma väärkohtlemist. Sellisel juhul pöördus 70% tallinlastest väärkohtleja poole ja paluks tal antud tegevus lõpetada, pea kolmandik võtaks ühendust Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti või politseiga ning kümnendik teataks mõnele loomakaitse organisatsioonile ja Tallinna loomade varjupaika.

Inimeste hulk, kes lemmiklooma väärkohtlemise pealtnägemisel mitte midagi ette ei võtaks, on vähenenud - kui 2017. aastal oli selliseid tallinlasi 19%, siis 2020. aastal 9%.

70% tallinlastest väärkohtleja poole ja paluks tal antud tegevus lõpetada, pea kolmandik võtaks ühendust Tallinna Munitsipaalpolitsei Ameti või politseiga ning kümnendik teataks mõnele loomakaitse organisatsioonile ja Tallinna loomade varjupaika.

Inimeste hulk, kes lemmiklooma väärkohtlemise pealtnägemisel mitte midagi ette ei võtaks, on vähenenud - kui 2017. aastal oli selliseid tallinlasi 19%, siis 2020. aastal 9%.

### Ettepanekud Tallinnas lemmikloomade pidamise kultuuri parandamiseks

Kõige vajalikumaks peeti loomade pidamise kultuuri, hoolivuse ja vastutustunde suurendamist ning lemmiklooma omanike teavitamist, suunamist, koolitamist ja mõjutamist infotahvlite, meediakanalite ja teavituskampaaniate kaudu. Oluliseks peeti puhtuse hoidmist ning spetsiaalsete lemmikloomadele mõeldud alade rajamist ja täiustamist.

### Tallinna loomade varjupaik

Varjupaiga tööd tervikuna hinnati 2020. aastal varasemast veelgi positiivsemalt - varjupaigaga kokkupuutunute oli sellega väga rahul 45% ning pea 50% pigem rahul.

Allikas: Eesti Uuringukeskus OÜ „Lemmikloomad Tallinas 2020“

## Segadus registritega

Varjupaikade MTÜ räägib juba aastaid ühtse lemmikloomaregistri vajadusest. Praegu ei teata isegi seda, kui palju Eestis lemmikloomi on. Meie teame, et varjupaikadesse jõudvatest kassidest on kiibistatud kuus ja koertest 39 protsenti.

Varjupaika sattunud lemmikloomal kontrollime esimesena kiibi olemasolu. Kui loomal on kiip, hakkame registreid kammima: llr.ee, lemmikloomaregister.ee, register.kennelliit.ee. Ka siis võib selguda, et kiip on, aga registreerimata. Sel juhul ei ole kiibist mingit kasu. Me ei tea looma omanikku ja meil pole võimalik temaga ühendust võtta looma asukoha teatamiseks. Saame ainult loota, et tänu veebikuulutustele märkab omanik oma lemmikut varjupaigast otsida.

See, et registreid nii palju on, võib tekitada inimestes segadust ja ehk ka käegälöömist. Ei taheta või suudeta aru saada - kuhu ja kuidas on võimalik oma lemmiku kiibinumber ise registreerida või siis lasta seda teha kellelgi teisel.

Täna ei ole veel üle-eestilist lemmikloomade kiibistamise kohustust ja omavalitsustes kehtivad lemmikloomapidamise eeskirjad erinevad. Kui omavalitsus soovib, võib ta pidada ise registrit kas või Exceli tabelis või ruudulises vihikus ametniku lausahtlis. Ja sellestki pole kasu, kui taolises registris on kirjas, et Peetril on musta värvi koer. Ka võivad loomad ületada linna või valla piire, sest nende maailmas selliseid piire ei esine.

Kui tõmmata paralleel, oleks ju veider, kui autoregistrit peaks iga omavalitsus eraldi ja kui politsei soovib teada saada auto omanikku, peab enne teadma, millises omavalitsuses ta elab. Alles siis saaks pöörduda info saamiseks omavalitsuse ametniku poole, sedagi ainult tööaegadel ja juhul, kui ta just puhkusel ei viibi.

Üleriigiline register lihtsustab kindlasti omavalitsuste elu, sest võimaldab kiiremini lemmiklooma omanikuga kokku viia. Kuna looma tagastamisel tasub looma püüdmise ja pidamise eest loomaomanik, siis omavalitsuse kulu varjupaigateenusele hoopis väheneb.

Märtsis läbis riigikogus esimese lugemise seaduseelnõu, mille järgi saaksid lemmikloomad ühtse registri. Hoiame põialt, et see tõesti teoks saaks. See oleks sammuke lemmikloomapidamise kultuuri paranemise suunas.

# Ulata varjupaiga-loomale abikäsi – hakka hoiukoduks

*Alustasime eelmisel aastal koostööd idufirmaga Zelos ning lõime innovaatilise hoiukodude süsteemi. Zelos on vabatahtlike kaasamise keskkond, mille kaudu on hoiukoduks hakkamine eriti lihtne. Hoiukoduks olemine tähendab loomale ajutise kodu pakkumist ja tema eest hoolitsemist seni, kuni loom leiab endale päriskodu. "Hetkel otsime hoiukodusid põhiliselt kassidele," kirjutab Varjupaikade MTÜ hoiukodude koordinaator Anni-Anete Mõisamaa.*

Hoiukodu on abiks kassidele, keda ei saa mingil põhjusel veel päriskoju loovutada. See on kassi jaoks justkui vaheetapp tänavalt tuleku ja päriskoju mineku vahel. Põhjuseid, miks kass ei saa varjupaigast otse päriskoju minna, on mitmeid. Kõige levinumad hoiukodu otsijad on siiski kassipojad ja sotsialiseerimata kassid. Kui kassipojahooaeg kevadel pihta hakkab, siis satub paraku meie varjupaikadesse üsna tihti mõnepäevaseid pesakondi, kellel ei ole ema. Need õnnetukesed saadamegi võimalusel hoiukodusse, kus neid lutiga toidetakse ning nende eest muul moel hoolt kantakse. Kui kassipojad on kosunud, kasvanud ja iseseisvunud, siis on juba mõnekuuselt võimalik nad otse hoiukodust päriskoju saata. Aeg-ajalt otsime hoiukodusid ka pesakondadele, kellel ema olemas. Seda seetõttu, et hoiukodu keskkond on nii emale kui ka poegadele stressivabam.

Ka sotsialiseerimata kassidele tuleb hoiukodu vaheetapp väga kasuks. Need kassid on enamasti terved, steriliseeritud/kastreeritud ning vaktsineeritud ja justkui valmis minema uude koju. Tihti ei paista nad oma argliku iseloomu tõttu kassitoas välja ning võivad varjupaigas oma igavest kodu oodata isegi aastaid. Praktika on näidanud, et sellised kassid

muutuvad hoiukodus kõigest mõne kuuga sotsiaalseteks ja sõbralikeks lemmikuteks.

Üks selline kass on näiteks Rabarbara, kes elab praegu Mayra juures hoiukodus. Rabarbara on kaunite roheliste silmadega triibik, kes veetis varjupaiga kassitoas pea terve aasta ning jäi seal oma arglikkuse tõttu märkamata. Neli kuud tagasi kolis Rabarbara hoiukodusse. Mayra sõnul on kass lühikese ajaga muutunud väga julgeks ja sotsiaalseks loomaks, kes juba üsna varsti on valmis oma uude koju minema.

"Kui Rabarbara minu juurde hoiukodusse jõudis, kartis ta kõike ja pugus peitu. Mõne päeva pärast hakkas ta aga tubades ringi uudistama. Kõigest paari kuuga muutus ta seiklushimuliseks ja vahvaks kassiks, kes armastab inimesega kaisutada. On imeline näha, kuidas armastus ja tähelepanu muudavad kartliku kassi hellaks ja sotsiaalseks lemmikloomaks. Ma soovitan kindlasti ka kõigil teistel varjupaigakassile hoiukodu pakkuda. See on väga tänuväärne kogemus, mis on pannud mind hindama varjupaikade tööd," sõnas Mayra.

## **Kuidas saad sina varjupaigaloomale hoiukodu pakkuda?**

Hoiukoduks hakkamise protsessis on esimene samm Zelosega liitumine. Väga lihtne ja mugav viis liitumiseks on tõmmata endale telefoni Zelose äpp.



Kui sul nutitelefoni ei ole, siis on võimalus liituda ka arvutis veebiaadressil varjupaik.zelos.space. Zelosega liitudes täidavad hoiukodu kandidaadid esmalt ankeedi, milles vastavad küsimustele pakutavate tingimuste ja enda loomapidamisalase kogemuse kohta. Lisaks tuleb läbi lugeda ka

põhjalik kasside hoiukodu käsiraamat. Tulevased hoiukodud saavad seejärel ise valida endale jõukohased kategooriad - üksikutest täiskasvanud kassidest kuni terve pesakonnani välja. Kõik hoiukodu vajavad kassid lisame Zelose keskkonda kuulutusena. Kui leidub hoiukodu kandidaadi tingimuste ja võimalustega sobiv kass, siis annab Zelos sellest kandidaadile märku. Seejärel võtame hoiukoduga ühendust ja vajadusel esitame täpsustavaid küsimusi.

Kui kõik klapib, siis saab hoiukodu varjupaika kassi(de)le järele minna. On oluline rõhutada, et hoiukoduks hakkamine tuleks põhjalikult läbi kaaluda ja mitte teha

seada esimese emotsiooni ajal.

Loomulikult pakume hoiukodule igakülgset abi. Näiteks annab varjupaik kõik vajalikud lemmikloomatarbed ja söögi hoiukodusse kaasa. Kui loom vajab mingil põhjusel ravi, siis ka ravimite ja ülevaatuse eest hoolitsevad varjupaiga veterinaarid.

Huvi hoiukodu vajavate kasside vastu on tõeliselt suur - meie hoiukodude süsteemiga Zeloses liitub iga päev suu-

*Huvi hoiukodu vajavate kasside vastu on tõeliselt suur – meie hoiukodude süsteemiga Zeloses liitub iga päev suure südamega inimesi, kes tahavad loomi aidata.*

re südamega inimesi, kes tahavad loomi aidata. Oleme ääretult tänulikud kõigile, kes on valmis hüljatud looma oma hoole alla võtma.

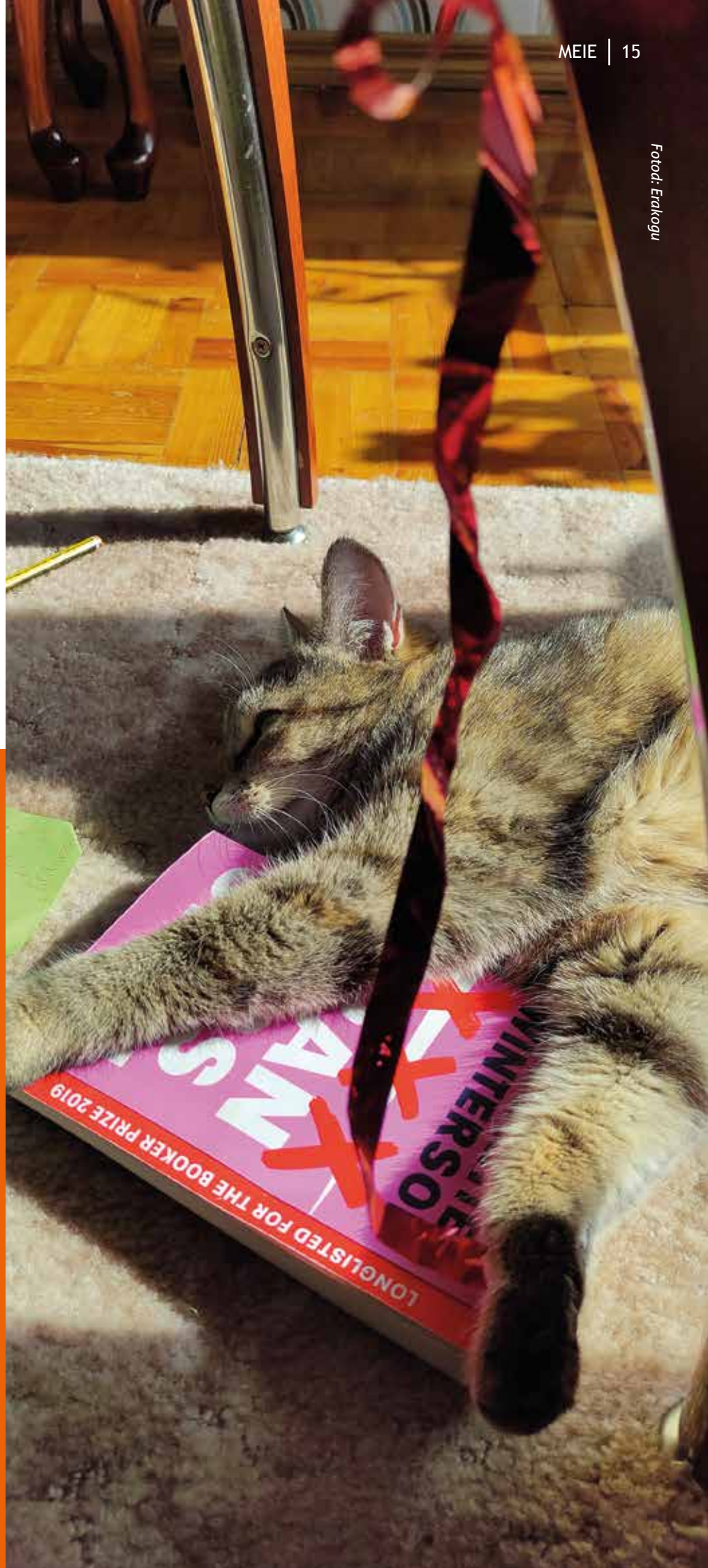
### *Kui hoiukodu loom on valmis päris-koju minema*

Kassile päris kodu leidmisel oleme hoiukodule igati toeks. Hoiukodu pakkuja veedab kassiga iga päev koos aega ja näeb tema iseloomuomadusi ning seda, milliseid arenguid ta on teinud. Seetõttu on hoiukodu üheks ülesandeks saata meile kassi kirjeldus ning ilusad fotod. Niimoodi saame talle meie sotsiaalmeedia kaudu uut kodu otsida. Kui hoiukoduline on uude koju saadetud, on hoiukodul võimalus juba järgmisele kassile ajutist pelgupaika pakkuda.

Varjupaigaloomade aitamine on imelihtne. Seda, kuidas saad sina hakata hoiukoduks, vaata meie kodulehelt aadressil [varjupaik.ee/toeta/tule-vabatahtlikuks/hakka-hoiukoduks](http://varjupaik.ee/toeta/tule-vabatahtlikuks/hakka-hoiukoduks)

## Zelos - mis see on?

- Zelos on tarkvara eesmärgipärastele kogukondadele. Äpp pakub kiirelt tegemist vajavaid ülesandeid selleks sobivatele inimestele ja hoiab kogukonna administraatori hästi kursis asjade edasise käiguga.
- Lihtne kasutada, lihtne kasutusele võtta - ka tuhandeid inimesi kaasavad projektid saavad äpi enda jaoks sobivaks seadistada paari päevaga ja ilma IT-spetsialisti abita.
- Väiksemad kogukonnad saavad oma igapäevased tegevused orkestreeritud täiesti tasuta ja keerulisemat funktsionaalsust nõudvad projektid saavad valida endale sobiva hinnastuspaketi.
- Kui sinu kogukonnas hakkab ülesannete kiire laialijagamine ja jooksev kommunikatsioon üle pea kasvama, vaata siia: [getzelos.com](http://getzelos.com).



# Kodusoojuses kasvavad karvapallid

*Kui varjupaik on eesliin, siis hoiukodu on varjupaiga tubli tagala, kuhu toimetatakse loomad, kes vajavad erihoolt. Pidev inimese lähedus, hoolitsus, konkurentsi puudumine ning kodusoojus aitab väetimad jalule, et neile avaneks uue kodu võimalus. Hoiukoduks olemisest ja hoiukodu tegemistest vestlesime Varjupaikade MTÜ pikaajase hoiukodu pakkuja Kristel Patrakuga. Küsimusi esitas ja vastused pani kirja projektijuht Anneli Matsi.*

## **Kui kaua oled hoiukodu pakkunud?**

See on olnud juba nii pikk aeg, et ega täpselt ei mäletagi. Ma pean vanema lapse järgi arvutama - pois on kümneaastane ehk siis oma 12 aastat juba.

## **Kuidas kõik alguse sai?**

Ma töötasin siis ühes Pärnu loomakliinikus loomaarsti abiliseana. Et varjupaigal endal ei olnud veel loomaarsti, toodi varjupaigaloomad üsna tihti kliinikusse. Sealt see suhtlus alguse sai ja nii mu koju esimesed ilma emata kassipojad jõudsid. Mõne aja möödudes, kui varjupaigas loomaarst tööle hakkas, käisin vabatahtlikuna tema juures operatsioonide assisteerimas.

## **Kellele sa oled hoiukodu pakkunud?**

Põhiliselt tegelen kassipoegade, kes on leitud ilma emata. Neid on olnud ka nii tillukesi, kes veel ise süüa ei oska ja keda olen pidanud lutipudelilist toit-

ma. On olnud ka tiineid kasse, kes on minu juures pojad ilmale toonud ja on olnud ka koos emaga leitud pesakondi. Kassipojad, kes saavad tunda emahoolt, on õnnelikumas seisus. Ilma emata kassipojad on need kõige õnnetumad.

## **Kui palju loomi on sinu juures läbi aastate elanud?**

Kasse on olnud nende aastate jooksul ikka väga-väga palju. Ma ei ole neid kokku lugenud ega arvestust pidanud. Koeri on olnud minu juures kaks korda ja seetõttu mäletan neid hästi. Üks kord võtsin hoiukodusse koeramamma, kes oli varjupaigas poeginud ja teinekord oli kolm ilma emata kutsikat.

## **Miks on hoiukodu vajalik?**

Vajalik on ikka selleks, et pakkuda loomale kodust keskkonda - nad on ju koduloomad. Loom ei pea võitlema tähelepanu nimel, ta saab selle just siis, kui ta seda vajab. Varjupaigas on palju loomi ja see võib stressi tekitada. Stressis loom võib aga kergemini haigestuda.

Kassipoegadel on kodus keskkonnas kergem emata jäämist üle elada. Siin on neil parem ja kergem olla - kogu aeg on kõrval emotsionaalne tugi. Ja kodus on mul loomaga koguaeg kontakt. Varjupaigas jäävad nad paratamatult õhtuks ja ööseks ikkagi üksi.

## **Mida hoiukoduks olemine tähendab?**

Päev-päeva kõrval olen loomaga koos ja ma jõuan anda talle seda hoolit-

sust, mida ta vajab. Olen lutitanud kassipoegi - see on nagu endal oleks beebi majas. Ja siis tuleb õpetada nad tahket toitu sööma. See on paras katsumus, sest nad võivad olla päris pirtsakad.

Kui nad on juba suuremad ja alles õpivad liivakasti kasutama, siis nad oskavad ikka paraja segaduse tekitada. Üldiselt algab iga hommik koristamisega, siis toitmine ja kasimine - tegemist jätkub ja igav ei hakka.

Ma kohe märkan, kui loom hakkab haigeks jääma ja saan talle abi otsida. Kui haigusele kohe jaole saada, onervenemine tõenäolisem. Pisikesed, kes on tänavalt tulnud, võivad olla nõrgad ja sa iial ei tea... Sellega peab arvestama. Isegi siis, kui sa annad endast kõik, võivad saatusel olla teised plaanid. Aeg on mind selles suhtes kasvatanud ja tugevamaks teinud.

## **Mis on hoiukodu juures raske?**

Ma olen emotsionaalne inimene ja looma uude kodusse loovutamine on minu jaoks raske protseduur. Selle ajaga, kui loomad minu juures elavad, tekib meie vahel eriline side ja kiindumus. Aastatega olen muutunud tublimaks ega võta lahkuminekut enam nii hinge. Eks ma saan ju aru, et endale ma kõiki loomi jätta ei saa ja tegelikult on tore, et leiame kõikidele uued kodud.

Loovutamisel soovin, et minu juures üles kasvanud loom saaks endale parima uue kodu, mis võimalik, aga maailm ei ole alati ideaalne. Koos varjupaiga-



ga teeme küll eeltööd ja uurime kodu kohta, kuid mõnikord võib juhtuda, et inimesed võivad alt vedada. Ja see teeb kurvaks. Sel juhul on isegi parem, kui loom tuuakse varjupaika tagasi ja ta saab teise võimaluse.

Mul on olnud juhus, kus minu juurest kassi võtnud pere helistas ja kurtis, et kass on hakanud tuppa sirtsutama. Tegemist oli selleks ajaks seitsmekuuseks kasvanud isase kassiga. Küsimusele, kas kass on kastreeritud, sain eitava vastuse. Just hormoonide tärkamine ja sugutung oli see, mis kassi territooriumit märgistama ajas. Selle asemel, et viia kass loomakliinikusse kastreerimisele, tõi pere kassi varjupaika. Ta oli väga tore kass. Varjupaigas kass kohe kastreeriti ja ei läinud kaua aega, kui ta oli juba uues kodus. Lohutan ennast, et ehk oligi looma jaoks nii hoopis parem.

### Mille üle südant valutad?

Kui minu juurest lähevad uutesse kodudesse 2-3 kuused kassipojad, siis muretsen, et uus pere ikka peaks kinni lepingust ning laseks kassi steriliseerida või kastreerida. Soovin, et need loomad ei saaks järglasi, sest iga kodus sündinud kassipoeg võtab ära uue kodu võimaluse ühelt varjupaigakassilt. See on nii kurb, et kasse on tohutult palju ja kõiki ei jõua aidata.

### Millest tunned rõõmu?

Kui kassipojad on juba suuremaks kasvanud, hakkab trall ja tagaajamine. Mäng, mäng, mäng - selle käigus õpitakse ja harjutatakse eluks vajalikke oskusi. See on nii tore ja naljakas ja sa võidki neid mängu vaatama jääda. Loo-

mulikult saab ka kogu pere mängulustist osa ja kassipoegade mängida.

Mul on hea meel, et minu kolm last kasvavad koos loomadega. Nad näevad kõrvalt, kuidas ma kassipoegade eest hoolitsen ja nad õpivad. Lapsed oskavad olla õrnad, hoolida ja hoolitseda, näha. Ja hüljatu elule aitamine, tema eest hoolitsemine ning uueks eluks ettevalmistamine tekitab uskumatult hea tunde.

### Kuidas varjupaik hoiukodu toetab?

Varjupaigalt on mul igakülgne tugi. Kui ma sooviks, siis ma saaks varjupaigast kogu toidu ja kassiliiva. Ma alati ei lähe varjupaigast küsima ja ostan ikka ise ka. Kui juhtub, et loom haigestub, siis veterinaarne abi on mul telefonikõne kaugusel - alati saan nõu pidada ja kui vaja, lähen varjupaiga loomaarsti juurde. Kui on aga vaja minna loomakliinikusse, siis tuleb see enne varjupaigaga kokku leppida. Kui loom on valmis minema uude koju, siis kiibistamise ja muud

vastavad veterinaarsed protseduurid teeb varjupaiga loomaarst, jooksvad protseduurid, nagu näiteks ussirohu andmine, teen kodus ise ära, vajadusel saan rohud samuti varjupaigast.

### Kas on olnud mõni eriline juhtum?

Kord elasid minu juures kaks imeilusat vesihalli kassipoega. Nad olid paari kuused, aga okkalised nagu tikrid - aina susisesid ja ligi ei lasknud. See oli nen-



de loomulik käitumine, sest inimeste maailm oli neile võõras.

Et nad olid nii ilusad, siis kohe, kui kodulehele kassipoegade pildid üles said, tekkis ema-sele kassipojale kodupakkaja. Prouale, kes minuga ühendust võttis, ütlesin otse välja, et kassipojad ei ole inimese suhtes sotsiaalsed ja kaitsevad ennast, kuid see helistajat ei heidutanud. Lepisime siis kokku, mis kell kassikesele järele tullakse. Tahtsin kassipoja transportiboksi panna, aga tema põgenes. Meil oli selline trepp, mille vahelt sai lae vahele ja sinna see kassipoeg kadus. Nägime suurt vaeva tema kättesaamisega, mis lõpuks õnnestus. Selleks ajaks, kui proua tuli, istus kass boksis ja ikka susises. Proua oligi väga rahul, sest tema soovis endale tigated kassi. Aja möödudes sain proualt tagasisidet, et tal on nii hea kass, kes armastab ainult teda.

### Kas hetkel on sul kodus hoiuloomi?

Praegu ma väga tihti hoiuloomi ei võta, sest mul on endal juba päris palju lemmikuid - koerad ja kassid, kanad ja papagoide, kalad. Kui kalad välja jätta, siis kokku 18. Aga kui keegi on hädas ja varjupaik abi küsib, siis ikka võtan. Abivajajale ma ei öelda ei oska.

Suur aitäh, Kristel, et oled võtnud varjupaigaloomad oma perre ja südamesse ning oled meie tagala, mis annab meile kindlustunnet!

Täname kõiki hoiukodusid, kes on Varjupaikade MTÜ tegevusele öla alla pannud ja aitavad varjupaigaloomi uuele elule!

## SUUREPÄRANE VÕIMALUS!

Paberajakiri KÄPA ALL  
postkasti TASUTA!



Kui sa oled meie igakuine püsitoetaja vähemalt 10 euroga, siis pane oma tellimissoov teeles: [varjupaik.ee/toeta/andmed](http://varjupaik.ee/toeta/andmed)

või hakka meie püsitoetajaks: [varjupaik.ee/toeta](http://varjupaik.ee/toeta)

Ajakiri Käpa All ilmub kolm korda aastas sponsorite abiga.



Marten Lauri:

# „Väga vahva, et sain aasta vabatahtlikuks”

*Alates eelmisest aastast hakkas Varjupaikade MTÜ välja andma aasta vabatahtliku tiitlit, et tunnustada vabatahtlikku tööd. Esimesena pälvis selle tiitli Marten Lauri, keda usutles ja kelle olemusloo pani kirja Kaidi Koort.*

„Tunnustust on ikka tore saada ja hea on teada, et minu tehtud tööd märgatakse. Kui olen saanud ajakirja Käpa All küljendamisega valmis, siis öeldakse mulle suur aitäh, aga tunnustuse saamine on ikka suurem asi. See on väga vahva, et sain aasta vabatahtlikuks. Mind esitati ka üleriigilisele vabatahtlike konkursile,” räägib Marten Lauri, kes on tegelenud vabatahtliku tööga Varjupaikade MTÜ-s üheksa aastat.

Marteni sõnul sai tema teekond Varjupaikade MTÜ juurde alguse 2011. aastal, kui ta oli just lõpetanud ülikooli. Marten räägib, et tegelikult õppis

ta bakalaureuseõppes riigiteadusi, aga tema hobi oli sel ajal ja on ka praegu küljendamine ning reklaamide kujundamine. „Nägin juhuslikult veebiportaalis Vabatahtlike Värava kuulutust, et Varjupaikade MTÜ otsib vabatahtlikku küljendajat. Kuulutus kõnetas mind ja mõtlesin, et proovin. Soovisin kätt harjutada küljendamises ja kujundustööde valdkonnas, et ise edasi areneda ja teistele rõõmu valmistada. Sealt sai alguse teekond Varjupaikade MTÜ juurde ja nüüd ei saa enam pidama.”

*Pühendunud ja pikaajeline vabatahtlik*

Marteni sõnul on ta jäänud Varjupaikade MTÜ-sse vabatahtlikuks üheksaks

aastaks, sest vabatahtlik töö pole olnud väga väsitav ja ei ole tekkinud tunnet, et enam ei jaks. „Üheksa aastat on tõesti olnud pikk aeg. Vabatahtlik töö

toimub kaugtöö vormis ja koormus pole väga suur.”

Marteni peamine tööülesanne on ajakirja Käpa All küljendamine, aga vahel on vaja tegeleda ka plakatite, tänukirjade ja kleebiste kujun-

damisega. „Olen end arendanud küljendamises ja saanud sellel alal palju kogemusi. Olen õppinud paremini aega planeerima ja teatud tööülesandeid kiiremini tegema. Samuti olen saanud kodanikuühiskonnast uusi tutvavaid. Hea meel on, et tänu minu panusele saab Varjupaikade MTÜ täita enda eesmärgi, milleks on leida igale lemmikloomale

*„Hea meel on, et tänu minu panusele saab Varjupaikade MTÜ täita enda eesmärgi, milleks on leida igale lemmikloomale oma kodu,” räägib Marten, mida vabatahtlik töö on talle andnud.*

oma kodu,” räägib Marten, mida vabatahtlik töö on talle andnud.

### Vabatahtlik töö on mitmekülgne

Aasta vabatahtliku arvates on Varjupaikade MTÜ väga mitmekülgne ja kindlasti leiab igäuks endale sobivad tegevused. „Ma arvan, et siin on väga palju erinevaid viise, kuidas saab vabatahtlikuna abiks olla. Varjupaikade MTÜ-s on võimalik kirjutada lugusid ajakirjale Käpa All, müügiassistendina saab ennast proovile panna, annetuskastiga saab raha koguda ja varjupaigas loomadega jalutada. Siin on toredad inimesed.”

Marten lisab, et Varjupaikade MTÜ-sse võib vabatahtlikuks tulla ka siis, kui endal pole kodus lemmikloomi. „Oluline on see, et sulle läheb korda loomade käekäik. Kui mina tulin vabatahtlikuks, siis minul polnud sel ajal veel lemmikloomi ja ei olnud plaanis ka võtta. Kui pole võimalik tulla vabatahtlikuks, siis on võimalus alati aidata teisel viisil ja anda rahaline panus. Näiteks saab hakata Varjupaikade MTÜ püsiannetajaks. Mina annan Varjupaikade MTÜ-le enda aega, aga annetasin ka tänavusest tulumaksutagastusest osa Varjupaikade MTÜ-le.”

Aasta vabatahtlik ütleb, et praegu on tal lemmikloom ja ta pakub kodu 2-aastasele mopsile, kelle nimi on Elvis.

### Nõunik Siseministeriumis

Lisaks Varjupaikade MTÜ vabatahtlikule tööle on Marteni elus olulisel kohal Siseministerium. Ta töötab kodanikuühiskonna osakonnas nõunikuna. „Koos oma väikese meeskonnaga seisame selle eest, et Eestis teatud mittetulundusühingud saaksid täita oma eesmärgi. Jälgime, kuidas Eesti vabariik elavad, mis neile parasjagu muret põhjustab ja kuidas on võimalik neid aidata. Korraldan kodanikuühiskonna arendamist.”

Marten lisab, et kodanikuühiskonna osakond plaanib välja tulla ettepanekutega, kuidas panna ettevõtteid ja inimesi rohkem vabariiklastele annetama. „Ma ei näe sageli oma põhitöös kohe tulemust, sest teatud tegevused võtavad pikalt aega, aga vabatahtlikul töö on tulemus kohe näha.”

### Vabal ajal tegeleb tervisespordiga

Marteni sõnul võtab tema vabast ajast suure osa vabatahtlik töö ja teised kujundustööd, aga ta tegeleb töövälisel ajal hea meelega tervisespordiga. „Suvel käin jooksmas ja sõidan rattaga. Talvel meeldib käia suusatamas. Kui kõikidest nendest tegevustest jääb veel aega üle, siis tegelen fotograafiaga,” tutvustab aasta vabatahtlik enda hobisid.



## Varjupaikade MTÜ Martenist

Koostöö Marteniga on väga hea, ta tuleb alati vastu ja talle saab kindel olla - ülesanded on täidetud väga hästi ja õigeaegselt.

Tema tööstiil annab meile stabiilsuse ja kindlustunde, me ei pea ülearu muretsema ning tagatud on organisatsiooni ühtne stiil. See on väga oluline, et meil on oma nägu ja me oleme äratuntavad ja et meil on Marten, kes selle meile vabatahtlikuna annab.

Me oleme väga õnnelikud, et Marten kuulub meie perre!

# Tervislik toiduvalik teie lemmikutele

Teraviljavabad rohkelt värsket liha sisaldavad kuivtoidud ja konserveid



Otse koju kätte > [www.kuivtoit.ee](http://www.kuivtoit.ee)

# Heade koostööpartneritega suudame rohkem



Nagu tavaks saanud, on meie eriprojektide avapauk veebruaris, mil kampaania „Sõprad tunded sabast” kutsus üles endale varjupaigast kassist sõpra võtma. Seekord leidis nii oma õige inimese 74 hiirekuningat.

Aga meie hoolealused ei astunud uude ellu kaks kätt taskus, vaid kaasas kott *premium*-klassi kassiliiva kampaania peatoetajalt Dr. Sternilt. Samuti kinkis Dr. Stern iga koju mineva kassi eest liivakoti ka varjupaigale.

Sõbrakuu kampaanial oli ka teine pool. Varjupaigaloomade käekäik läheb korda väga paljudele ja aidata soovitakse ka siis, kui karvasele sõbrale kodu pakkuda ei saa. Just seda silmas pidades kutsusime üles hakkama püsiannetajaks, sest järjepidevad toetused aitavad hoida varjupaigaloomadel kõhu täis, tasuda raviarved ning hoolitseda nende igapäevaste vajaduste eest. Oma abikäe ulatas 277 suure südamega inimest, kes ühinesid meie püsiannetajate perega. Aitäh!

Aprillis pani meie tööle taas õla alla Südameapteek ja innustas oma „Käpakampaanias” inimesi südamele head tegema ning varjupaigast koera võtma. Armastus, millega karvane sõber me päevad täidab ning mõnusad jalutuskäigud värskes õhus kannavad südame eest paremini hoolt kui mistahes vitamiinid. Saatsime kuu ajaga uude koju 23 koera, kellele Südameapteek pani kaasa ka stardipaki vajaminevaga ning 50-eurose kinkekaardi.

Lisaks sai Südameapteekides ja e-apteegis varjupaigaloomadele annetada. Toetusi kogunes kokku 1329 eurot. Aitäh!



Aasta algul kutsus LHV pank ellu Eestis ainulaadse deebetkaardimaksetega püsiannetuse võimaluse, millega lisaks Varjupaikade MTÜ-le saab toetada veel 11 heategevusorganisatsiooni. LHV erakliendid saavad püsiannetuse oma pangakaardil ise sisse lülitada ja annetused toimuvad automaatselt iga kord, kui kaarti maksmiseks kasutatakse.

Aitäh, et hea tegemine nii lihtne on!

Alates eelmisest aastast saavad soovijad annetada oma tagasisaadava tulumaksu südamele lähedasele organisatsioonile, mis on kantud tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja. Kui aasta tagasi toetas sel moel Varjupaikade MTÜ tööd 72 inimest kogusummas 1351 eurot, siis tänava 1. maiks juba 143 loomasõpra summas 3606 eurot. Suur aitäh teile!

Kui soovid ka ise meie toetajaks hakata, saad seda teha kodulehel [varjupaik.ee/toeta](http://varjupaik.ee/toeta)



# Varjupaikade MTÜ aastal 2021

Nelja kuu jooksul aitasime

# 615

lemmiklooma



VARJUPAIKADE MTÜ

Lisaks koertele ja kassidele aitasime veel rotte, kahte küülikut ja ühte hiirt.

Lisaks aitasime 17 lemmiklooma Koduotsija programmi kaudu otse vanast kodust uude kodusse.

# 159

## looma

aitasime tagasi koju



96 koera



63 kassi

Selleks kulus keskmiselt 2 päeva.

# 389

## loomale

otsisime uue kodu



77 koerale



294 kassile



18 pisiloomale

Selleks kulus keskmiselt 83 päeva.

# 68

## looma

andsime üle teistele organisatsioonidele



68 kassi



# 36 216

päeva veetsid uude kodusse läinud loomad meie varjupaikades. Sellest 4 830 päeva eest ehk 13% tasusid kohalikud omavalitsused.

Võtsime vastu



# 7 163

telefonipöördumist

Käisime



# 951

väljakutsel

Tegime



# 859

vaktsineerimist

Kiibistasime



# 324

looma

Steriliseerisime/kastreerisime



# 245

looma

Varjupaika jõudis hukkununa



# 180

looma

### Meie missioon

Aitame lemmikloomad koju tagasi, otsime omanikuta lemmikloomadele uued armastavad kodud ja juhime tähelepanu soovimatute lemmikloomade arvukusele.

[www.varjupaik.ee](http://www.varjupaik.ee)

# Soovin võtta varjupaigast kassi...

Kas lihtne või hoopis keeruline?

*Väga armas, kui inimene avab oma südame ja koduukse ning pakub uue elu võimaluse varjupaigakassile või lausa mitmele korraga. Kui üldiselt leiavad kassipojad kiiremini uued kodud, siis täiskasvanud kassid kipuvad varjupaika kauemaks ootama jääma. Ometi on nemad need, kelle käitumist me varjupaigas näeme ja keda me tunneme. Selle põhjal oskame inimesele soovitada, kes võiks talle sobida, sest välimuse kõrval on kassi olemus ise-  
gi olulisem, kirjutab Varjupaikade MTÜ projektijuht Anneli Matsi.*

Kassi võtmisel varjupaigast võib kerkida esile mitmeid küsimusi, sest infot levib igasugust. Milliseid tingimusi seatakse kassi loovutamisel, sõltub sellest, millisest organisatsioonist lemmikloom võetakse. Erinevaid organisatsioone, mis tegelevad kasside adopteerimisega, on Eestis kolmekümne ringis ja igas neis võivad olla erinevad loovutamistingimused.

Varjupaikade MTÜ haldab kuut koduta loomade varjupaika üle Eestis: Läänemaa, Pärnu, Tallinn, Valga, Viljandi ja Võru. Varjupaigast kassi loovutamisel lähtume esmajärjekorras loomast endast, tema eripäradest, heaolust ja turvalisusest. Kõik loomad on erinevad - neil on erinev iseloom, temperament ja käitumistaad. Kõik meie poolt loovutatavad loomad on kiibistatud, vaksineeritud, tehtud on parasiiditõrjed ja kui vanus lubab, siis lisaks on nad steriliseeritud või kastreeritud. Loovutuslepingus on kirjas nii looma loovutaja kui ka looma võtja kohustused ja vastutus.

### Lemmiklooma elukoht

Vastates küsimusele, kas varjupaigast võetud kass tohib õues käia, analüüsime eelkõige keskkonda, kuhu kass elama läheb. Üldjuhul näevad kohaliku omavalitsuse lemmikloomapidamise eeskirjad ette, et loom peab viibima oma territooriumil ja omapäi mujal liikuda ei tohi. See tähendab aga seda, et nn vabakäigu-kasse, kes mööda tänavaid ja naaberkrunte luusivad, linnades-asulates olla ei tohiks.

Kui kassi elukohaks saab korter, mis asub suures kortermajas tiheda liiklusega linnaruumis, siis tõesti ütleme, et kass peab elama toas, sest õues on suur oht hukka saada. Õues liikumiseks tuleb kassi harjutada traksidega ja rihmaga ning edaspidi käib loom õues jalutamata koos omanikuga. Liiga suur hulk lemmikloomi jõuab varjupaikadesse hukkununa ja mitte keegi meist ega ka loomaomanikest ei soovi oma lemmikule sellist lõppu.

Kui on tegu aedlinnaga, kus maja ümber suur aed, siis võib kass õues käia, kui omanik tagab tema viibimise oma aias. Selliselt välditakse ka võimalikke tekkivaid probleeme naabritega, kellele ei pruugi sugugi meeldida lillepeenardes tuuseldavad võõrad kassid.

### Kui kass soovib olla õues

Võib tekkida küsimus, kuidas hoida kassi aias? Oleme harjunud, et koertele ehitatakse väliaedikuid, miks siis mitte kassidele. Kassiaedikusse saab luua taimestiku ja ronimisvahenditega kassile põneva õuemaailma, kus värskes õhus aega veeta ja ilma uurida. Ka varjupaikades on meil olemas kasside õueaedikud. Kui ikkagi on tahtmine, et kass liiguks kogu aias, siis aiapiirde ülemisele servale saab paigutada veerlevad rullid, et kassil ei teki pidepunkti või ehitada negatiivse kaldega aiaosa, mida mööda on võimatu ronida. Igata-

hes lahendusi on, isegi sinnamaani, et kogu aed kaetakse pealt võrguga - ikka selleks, et kassidel oleks kodus lahe elu ja samas on territoorium piiratud.

Osa kasse võetakse majapidamis-  
se hiireküttideks ja me toetame seda, sest see võib olla mõnele kassile ainuke elamisvõimalus. Neil on eelnev elukogemus ja neist ei saa kunagi sülekas-  
se. Need suure isikuruumiga kassid on väga õnnelikud, kui neist hoolitakse, tagatakse söök-jook ja eluase, kuid nad saavad olla jahimehed ja olla oma tulemistes-minemistes sõltumatud. Me loovutame kasse taludesse, samuti on võetud neid lautade ja tallide juurde just hiirepüüdjateks. Selliste majapidamiste juures asuvad territooriumid on suured, kus kass võib omapäi liikuda. Kassid on asukohakesksed ja vabatahtlikult nad sealt, kus süüa antakse, ära ei lähe. Siinkohal on ainukeseks tingimuseks, et loom ei saa järglasi ehk ta on vastavalt soole steriliseeritud või kastreeritud. Müüt, et selline kass enam hiiri ei püüa, on ammu ümber lükatud. Kes püüdis hiiri enne, püüab neid ka peale operatsiooni ja kes ei püüa, see oli juba enne laisk. Samuti puudub opereeritud kassil suguiha, mis teda hulkuma ja paarilist otsima ajab.

Kõik lemmikloomaomanikud peavad iga-aastaselt hoolitsemata oma looma tervisekontrolli, vaksineerimise ja parasiiditõrjete eest vaatamata sellele, kas kass elab ainult toas või on tal ka õues liikumise võimalus.

### Tubase kassi maailm

Kui nüüd tubase kassi juurde tagasi tulla, siis võib kerkida küsimus, kas



tema elu toas on täisväärtuslik, kas tema vajadused nelja seina vahel on rahuldatud ja mida siis teha, et kassi elu oleks võimalikult mõnus. Eelkõige tuleb oma kassi tundma õppida ja teada, milline on kassi liigiomane käitumine. Loomulikult tuleb tagada spetsiaalne kassitoit, milles on loomale vajalikud ained, ja vesi. Kas teadsite, et kass eelistab süüa ja juua erinevates kohtades.

Nii võiks söögi- ja veekaasi asukoht olla teineteisest võimalikult kaugel. Kass eelistab alati värsket vett, ehk seetõttu tahabki osa kasse limpsida kraanist voolavat vett ja

põnev on see ka. Kassi liivakast võiks olla hoopis eraldi ruumis ja liivakastide arvuks on kasside arv pluss üks kast ehk siis ühel kassil on kaks kasti, kahel kolm jne.

Kõigele sellele, mida loomalt on oodata, tuleb mõelda juba enne looma võtmist. Teada on, et kass on ronijaloom ja soovib ülevalt jälgida, mis toimub. Kui koju on toodud kass, siis ei maksa talle ette heita, kui ta ronib mööda riuleid ja valib oma lemmikohaks näiteks külmikupealse. Varjupaigas on kasside jaoks seintele kinnitatud ronimisvahendid, riiulid ja

nn pesakastid. Ka oma kodus võiks- me kassile tekitada oma maailma, kus ta saab liikuda inimese tasapindadest kõrgemal. Kaubanduses müüdavad ronimistornid on ka head, kui need on suured mitmetasapinnalised. Kui on ruumi, siis võiks luua kassi jaoks toataimedest roheline oaasi, kus ta saaks peituda ja kus oleks lisaks erinevaid tasapindu, kus viibida. Toataimede va-

likul tuleb lähtuda ohutusest ja valida taimed, mis ei ole loomale mürgised. Kassidel on vaja ka kratsida - kratsimispuud tasub paigutada nendesse kohtadesse, kus kass seda käitumist

väljendab, mitte sinna, kus inimene arvab kratsimispuu sobivat. Sama käib ka ronimistornide kohta - kui asukoht on kassi vaatevinklist vale, siis kass ei pruugi seda omaks võtta.

Kassimaailma loomisel tuleb mõelda eelkõige kassile ja tema käitumisele - kes vajab ronimist, kes vajab rohkem peidukaid, kellele rohkem kratsimispuud jne.

Ja loomulikult tuleb toakassiga tegeleda - see ei ole ainult paitamine, sügamine ja sületamine, vaid kindlasti tuleb kassiga mängida. Mängusessioonid võivad olla lühikesed, kuid neid

võiks olla päeva jooksul mitu. Toredaks harrastuseks võib saada kassile trikkide õpetamine. Kassi elu teeb huvitavamaks ka toidu nimel vaeva nägemine - kassitoitu võib ära peita erinevatesse kohtadesse või siis kasutada spetsiaalseid mänguasju, mille seest toidu kättesaamiseks peab kass veidi nuputama. Oluline on, et inimene õpib oma looma tundma ja suhtub temasse kui igasse teise pereliikmesse.

### Igähele oma ja õige

Kuidas siis ikkagi leida see päris õige kass, kellele kodu pakkuda, sest valik on suur? Meie ootame, et huvilised uuriks meie varjupaigaasukate kohta kodulehelt varjupaik.ee ja kui soovitakse kellegi kohta täpsemalt teada saada, siis helistatakse varjupaika. Telefoni teel saame teada inimese ootused oma uue sõbra suhtes ja saame kasse tutvustada. Lisaks saab kokku leppida, millal on võimalik kassiga tutvuma tulla. Mõnikord võib juhtuda, et kohapeal kassidega suheldes kõnetab inimest teine hingeloom kui enne kodulehelt välja valiti. Sellest ei ole midagi, et pildil atraktiivne kass aitab koju hoopis teise kassi. Küll jõuab temagi ära oodata oma õige inimese.

Oluline on, et inimese ja looma vahel tekiks side ning ühest varjupaigakassist saab jälle kodukass - kass, kes toob rõõmu ja pakub seltsi ning kellele saab anda oma hoole ja armastuse.







[www.miuunjanu.ee](http://www.miuunjanu.ee)

IGALE KASSILE KODU, IGALE KASSILE KRAAPIMISPUU!

**UUED MUDELID!**

KÄBLIKU 5 TALLINN, KONTAKT 58121217  
NÄIDISTE VAATAMINE KOKKULEPITUD AEGADEL

SOODUSKOOD: "KAPAALLAJAKIRI"  
15% ALLAHINDLUS KUNI SUVE LÕPUNI !



# Täna mängimete

*Reelika Marrandi sõnade kohaselt on Murumuri koerte mängupark rajatud teistsuguse lähenemisega kui tavalised koertepargid. Mängupargis on kasutatud loovust ja teadmisi, et rikastada koerte elu läbi viie meele. Oluline osa on tajuaial. Tajuued ehk sensoorne aed leevendab stressi, parandab koordineerimist, ergutab mentaalseid ja füüsilisi võimeid, aitab hirmudest üle saada ja suurendab enesekindlust. Murumuri koerte mängupargi asutaja ja eestvedajaga Reelika Marrandiga tegi intervjuu meie kaasautor Kaidi Koort.*

*Murumuri koerte mängupark avati 24. septembril 2020. aastal Türi. Miks oli vaja Türi koerte mänguparki?*

Koertepargid peaksid olema igas linnas. Kui oleme omale võtnud lem-

mikloomad, siis peame tagama neile võimalused kasvamiseks, arenemiseks, positiivseteks kogemusteks, sotsiaalse oskuste arendamiseks ja erinevateks ajaveetmise vormideks.

Mida enam linnastume, seda enam tuleb jälgida koertepidamise reegleid. Linnas ei tohi koera rihmast lahti jookutada. Kui elatakse korteris või kui ei ole maja ümber taraga aeda, siis paljude koerte liikumisvajadus on rahuldumata. Mõnede koeratõugude puhul ei ole koera võimalik ka metsas rihma otsast lahti lasta, sest rännu- ja jahikirg on nii suur. Siinkohal tulevadki appi koerteaedikud.

*Kui palju võttis aega ja kelle abiga sai võimalikuks Murumuri koertepargi rajamine?*

Idee küpses kuskil 10 aastat ja lõpuks sai koertepark tehtud tänu Türi

valla kaasavale eelarvele, pöidlahoidjatele ja hääletajatele. Kahel korral esitasin koertepargi rajamiseks taotluse LEADER meetmesse, kuid taotlus jäi napilt joone alla. Ka kaasava eelarve hääletusel kandideerisime koertepargiga mitu korda. Visadus viis kolmandal korral sihile. Koeraomanikel ei olnud varem sellist ühist kokkusaamise kohta ja teadete edastamiseks löime koos Anu Zinovjeviga Facebooki grupi Kesk-Eesti koerainimesed. Sellest grupist saime palju poolehoidjaid ja indu uuesti taotlust esitada.

*Kuidas aitas kohalik kogukond kaasa koertepargi rajamisele?*

Kogukonda on kaasatud mitmel viisil. Türi linna sünnipäeval 2019. aastal avas Elise Aed koos kauplusega Õige Magus ühapäevase kohviku. Saadud tulust läks pool unistuste koertepargi kassas-



# eisiti

se. Seega aitasid kaasa kõik koogi- ja kohviostjad. Minu eestvedamisel peetud tulbipäevadel 2019. aasta kevadel läks oksjonil teenitud tulu samuti koerteväljaku seemneks. Nende rahadega said kaetud näiteks koertepargi info tahvel ja avamispeoks spetsiaalselt tellitud tort ja küpsised neljajalgsetele.

Kohalikku kogukonda kaasasime ka sel ajal, kui valisime koertepargile nime. Enim hääli saanud nime pakkus välja Kristi Kadak. Mul on väga hea meel, et nime valikul osutus kõige populaarsemaks Murumuri mängupark. See on Türi oma inside joke, sest meil on laste mänguväljak nimega Murumoori mängupark. Murumoor on kevadpealinna Türi maskott. Minu kõrvadele kõlab see täpselt nagu oleksid nad Murumoori mängupargiga ühe ema lapsed. Ja nii võib öelda küll, sest lastepargi kujundas ja rajamise eest vastutasin

üle kümne aasta tagasi, kui olin ametis Türi valla haljastusspetsialistina.

### *Mille poolest erineb Murumuri mängupark teistest koerteparkidest? Mis teeb Murumuri mängupargi eriliseks?*

Koerte ilumeel ei nõua, et pargis oleksid värvilised atraktsioonid, püगतud muru ja lopsakad lilled sirges reas. Siin on läbi mõeldud koera eelistused ja see, kuidas koerad aega veedavad, mida koerad ninaga näevad, et neil oleks piisavalt palju tegevust ja võimlust kogemusi omandada.

Murumuri koerte mängupark on rajatud teistsuguse lähenemisega kui tavalsed koertepargid. Mängupargis on kasutatud loovust ja teadmisi, et rikastada koerte elu läbi viie meelega. Oluline osa on tajuaial. Tajuaiad ehk sensoorne aed (inglise keeles *sensory garden*) leevendab stressi, parandab koordinaatsiooni, ergutab mentaalseid ja füüsilisi võimeid, aitab hirmudest üle saada ja suurendab enesekindlust. Tajuaiad on disainitud meelte stimuleerimiseks nii üksikule meelele kui ka kombineeritult ja seda sellisel viisil, et kasutajad tihti seda ise ei märkagi. Need viis meelt on nägemine, kompimine, haistmine, kuulmine, maitsmine. Tajuaiadu on rajatud mujal maailmas haiglate, lasteaedade ja vanadekodude juurde. Koertele rajatud avalike tajuaiadade praktika on alles väike, kuid kes on huvitatud rajama oma kodu juurde oma lemmikule väikest tajuaiadu, siis huvitavaid nippe leiab näiteks Facebooki grupist Sensory Gardens for Dogs.

Koerteparki istutatud taimed on valitud spetsiaalselt sellised, et neil on sensoorne ja raviv mõju koertele. Kui koer soovib taimi nuusutada, süüa või närida, siis võib ta neid tegevusi teha.

Hea valik tajuaiadu on tugeva lõhnaga ja koertele ohutud ravimtaimed. Murumuri parki istutatud lavendel aitab oma rahustava lõhnaga neid koeri, kes on närvilised. Liivatee on koertele huvitava lõhnaga ja ohutu. Piparmünt on hea jahutavate omaduste poolest ja sageli valivad nahaproblee-

midega koerad selle ise oma menüüsse. Naistenõges lõõgastab ja stimuleerib mängulusti. Paju on valuvaigistava toimega. Taimekastidesse külvasin sügisel nisu ja teen seda kevadel uuesti. Nisu sobib närviliste, ärevate ja hüperaktiivsete koerte menüüsse. Lisaks saab nistust vitamiine.

### *Kust tuli mõte rajada teistsugune koertepark?*

Mul oli õnneks loomarikas lapsepõlv. Elamise Tallinna korteris, kuid sellele vaatamata lubasid vanemad mul pidada mitmeid loomi: hamstrid, rotid, koerad, kalad, kass ja ka hoovist leitud vigastatud varese tohtisin koju tuua. Aga oma esimese täiskasvanuea koera sain 2014. aastal. Võrattu ja unustamatu siberi husky Zaffi, keda mäletavad hea sõnaga ka paljud Türi elanikud. Võib öelda, et tema oli mu juht ja õpetaja koertemaailma radadel. Seal alates hakkasin teadlikult otsima ja proovima erinevaid viise, kuidas kaasata tänapäeval koeri inimeste eludesse ja kuidas koertele nende heategude eest tasuda. Õppimise ja enesearendamise käigus ning jälgides oma koeri ja nende vajadusi, see mõte tekkis.

Koerteparki on atraktsioonid ehitatud Sven Aluste MTÜ Hobukooli Pargist. Millised atraktsioonid on täpsemalt Murumuri mängupargis?

Murumuri koerte mänguparki sisenedes tuleb koeral lasta kõigepealt läbi lugeda Järva Koerte Teataja, atraktsioonid on teisejärgulised. Kui koer on teinud oma nuusutamise tiirud ja tuleb kontakti võtma, siis võib ta suunata lihtsamatele atraktsioonidele.

Kindlasti ei tohi kohe alustada hüpetega, vaid kõigepealt peab tegema soojendust, täpselt nagu inimesed teevad trenni alguses.

M u r u m u r i mängupargis on järgmised atraktsioonid:

Start ja Stop lauad, slaalom, kiik, rõngad, tasakaalupukid, hüpetakistused, poomid, tasakaalulaud, tunnelid ja mägi, liivakastid ning pink ümber puu.

Koerte mänguväljakul on aia küljes pargi kasutusjuhised ja -reeglid.

*Siin on läbi mõeldud koera eelistused ja see, kuidas koerad aega veedavad, mida koerad ninaga näevad, et neil oleks piisavalt palju tegevust ja võimlust kogemusi omandada.*

### Millistest reeglitest on vaja kinni pidada?

Kõikidel parki sisenevatel koeraomanikel oleks vaja läbi lugeda infotahvel reeglitega ja infolehed koerte kehakeele kohta. Tähtsamad reeglid on järgmised:

- Ära kunagi sunni oma koera atraksioonidele, vaid ürita meelitada heaga.
- Ära kasuta pargis oma koera motiveerimisel mänguasju ega toitu, kui seal on ka teised koerad. Toit ja mänguasjad võivad tekitada mõnedel koertel konkurentsi ressurside osas.
- Haiged ja jooksuajal emased koerad pole parki lubatud.
- Oma koera järel koristamine on kohustuslik.

Kogemused on juba näidanud, et tuleb rõhutada ka seda, et elemendid ei ole mõeldud täiskasvanutele ega lastele, vaid ainult koertele.

### Koerad on erinevad ja kõik ei sobi omavahel sõbrustama. Kuidas on reguleeritud koertepargi kasutamine, et ennetada võimalikke konflikte?

Värvavas valvurit ei ole ja ainuke lootus on, et igäüks tunneb oma koera ja tema kehakeelt piisavalt. Tuleb jälgida, et oma koer saaks teiste koertega hästi läbi. Kui sa pole kindel, siis lahku pargist teiste koerte saabumisel. Parem, kui korraga ei oleks pargis üle kahe-kolme koera ja oleme siis viisakad koerainimesed ja

lahkume oma lemmikuga, kui näeme, et ootejärjekord on värra taga.

### Millised võimalused olid Türil koerte jaoks enne koertepargi rajamist?

Avalikke võimalusi koera ilma rihmata jooksutada ei olnudki. Paljude koeraomanike lähim jalutuspaik on Tolti mets, aga suusahooajal on koertega jalutamine keelatud. See on ka mõistetav. Eelmisel suvel ilmus korrastustööde käigus metsaraja äärde silt, et koerad tohivad olla seal suukorvis. See paneb nii mõnegi koeraomaniku kulmud kerkima.

### Kas oskate öelda, kas Türil elab palju koeri?

Täpset arvu ei oska ilmselt keegi öelda, aga koertepargi avamispeol oli küll palju koeri, keda enne linnapildis kohanud ei olnud. Ka koertekoolis jagub koeri käima lausa kahes grupis: kutsikad ja edasijõudnud ning seda juba mitmendat hooaega. Kutsusin Türile Brixia koertekooli treeneri, et ei peaks oma koertega Tallinnas või Tartus koolis käima. Mulle ja paljudele teistele sobivad tema positiivsed treeningmeetodid, kus põhirõhk on koera loomuliku käitumise mõistmisel, analüüsimisel ning selle kasuta-

*Linna ei tohi koera rihmast lahti jooksutada. Kui elatakse korteris või kui ei ole maja ümber taraga aeda, siis paljude koerte liikumisvajadus on rahuldamata.*

misel treeningutel. Kahjuks arvavad paljud inimesed, et koeri, eriti väikeseid, ei ole vaja koolitada. Tegelikult on vaja koolitada, sest koerad on sunnitud elama inimeste kehtestatud reeglite järgi. Me teeme peaaegu kõik otsused koerte eest, seega oleme vastutavad ja nad sõltuvad meist.

### Murumuri koerte mängupark valiti konkursi „Järvamaa aasta tegu 2020“ parimate nominentide hulka. Kas kümne parima nominendi hulka jõudmine tuli üllatusena ja millised olid mõtted seoses „Järvamaa aasta tegu 2020“ konkursiga?

Jah, see oli suur üllatus. Eriti seetõttu, et olime kõrvutatud selliste mastaapsete uusehitistega nagu Türi põhikooli ja spordihoone vastvalminud kompleks ja Tallinn-Tartu maantee kiirteelõik Järvamaal. Siiralt hea meel on, et kõrgeima tunnustuse sai Kirna mõisapark oma tulbiväljadega, mis näitab, et inimesed hindavad ilu ja headust meie ümber.

### Murumuri koerte mängupark on olnud avatud pool aastat. Kuidas on koerteomanikud ja koerad mängupargi vastu võtnud? Kui populaarne koht on Murumuri koerte mängupark?

Koeraomanikud on tänulikud. Olen kuulnud palju positiivset tagasisidet. Mõni on vaid öelnud, et ala võiks olla suurem või rohkem atraksioone või hoopis vähem atraksioone, et oleks ruumi joosta. Aga nii see juba on, et koerad ja nende vajadused on erinevad ning kõigile 100% sobivat avalikku koerteparki on raske teha. Siinkohal kutsungi koeraomanikke uurima rohkem, kuidas oma koduaeda, verandale või kasvõi rõdule rajada just oma lemmiku isiklik taju-aed. Kui taju-aia taimede osas on vaja nõu, siis võib julgesti minu poole pöörduda reelika@eliseaed.ee. Kõikide mu elus olnud ja olevate koerte nimel ja lõppude lõpuks paljude asjaosaliste abiga on üks suur unistus täitunud ja see park on avatud. Aitäh teile kõigile!



# RAHULDA TEMA SEIKLUSJANU

 PURINA®  
**AdVENTUROS™**

 VÄHERASVANE

 EI SISALDA  
KUNSTLIKKE  
VÄRVAINOID



 PURINA®

Your Pet, Our Passion.



# Mis on koostöö ja kuidas seda teha?

Põlengu kassipojad pärast

**Koostöö mõiste, loomade abistamisel tehtava koostöö võimaluste ning tõhususe üle mõtiskleb kaasautor Hellika Landsmann.**

Usun, et tööd loomade heaks on väga keeruline, ehk isegi võimatu, teha üksi. Sellel valdkonnal on nii palju erinevaid aspekte ja killukesi, mis tuleb kokku sobitada selleks, et reaalselt midagi ära teha. Otse loomulikult pole meeskond ühe looma aitamiseks ilmselt nii oluline, kuid kui eesmärk on valdkonda edendada ja panna rõhku tuleviku parendamisele, on koostöö vajalik. Lisaks otsesele abistamisele on oluline täna töötada mitte ainult loomadega, vaid ka inimeste, asutuste ja organisatsioonidega, tihtipeale erinevatelt aladelt.

**Kasutades terminit „koostöö“** oma igapäevases töös ja ka eraelus väga palju, ei pruugi ma seda alati lahti mõtestada. Siiski proovin seda siin natuke avada. Koostöö on kõige üldisemas mõistes olukord, kus otsitakse tegutsemisviisi, mis võimaldaks (täielikult) arvestada erinevate osapoolte huve. Koostöö puhul on oluline silmas pidada, et poolte vahel oleks mõistev suhtumi-

ne, kuulamine ja austus - ei ole oluline, kui palju võimu või raha mingil osapoolel on. Kui partnerid on valitud ja kõigil on ühine eesmärk, tulebki selle poole liikuda. Igaühel on kanda oma roll. Pole vahet, kas küsimus on pikaajaline või ühe juhtumi põhine, koostöö ei sünni teist süüdistades või jõudu kasutades. Olles töötanud avalikus teenistuses juba mõnda aega, olen näinud, kui palju võimalusi ja kaalu annab juurde erinevate osapoolte kaasamine ning koostöö organisatsioonidega. Näiteks võimalus valdkonna spetsialistidelt nõu küsida lisab teise arvamuse ning see omakorda aitab kaasa laiema pildi loomisele. Ka siis, kui probleem tundub esmapilgul ületamatult suur, on mitmekesi lähenduse leidmine kiirem ja enamasti ka tulemuslikum.

**Selgitamaks, kuidas aitab** omavaheline koostöö ja teineteise teadvus-tamine reaalselt kellegi elu päästa, toon näitena eelmisel aastal lahtirullunud loo. 2020. aasta kassipojahooajal jõudis varjupaika neli alla kuu vanust kassipoega, kes olid päästetud põlengust. Käpapadjad villis, kõrvad katki ja karv kärσανud, ootasid need neli abituna oma saatust. Nende kas-

side lugu oleks võinud minna hoopis teisiti, kuid õnneks andis iga osapool endast midagi, et tagada nende pääsemine. Päästjad riskivad iga päev leekidega võideldes oma eluga ja annavad endast parima, et keegi ei peaks tulle jääma. Nende ennastsalgav töö ja hoolivad südamed ei jätnud ka neid kassipoegi hätta. Kuigi väikesed ja hädised, jätkus loomadel jõudu teha häält nii kõvasti, et neid märgati ja toodi tulest välja.

**Edasi anti loomad üle** varjupaiga hoolde. Kui varjupaiga veterinaarid olid loomad üle vaadanud, taganud vajaliku ravi ja andnud endast oleneva, et loomadel oleks võimalikult valuvaba ja mugav, leiti neile hoiukodu. Kuna kiisud vajasisid iga paari tunni tagant toitmist ning haavaravi, jaotati kassipojad ajutiselt kahe erineva kodu vahel.

**Kohalik omavalitsus katab** vastavalt lepingule loomade esimese 14 päeva ülalpidamis- ja ravikulud. Kui loomad jäävad kauemaks varjupaika, on see võimalik tänu koostööpartneritele ja annetajatele. Nelik oli varjupaiga hoolde all 1,5 kuud, mil neile tagati hooldus, ravi, kiibid, vaktsiinid ja otsiti head ko-

dud. Selleks, et leida head pered, on vaja teha loomadest pildid ja kirjutada tutvustavad tekstid ja seda teevad vabatahtlikud. Info levimiseks on sotsiaalmeedia ideaalne abimees, kuid see liigub tänu varjupaiga sõpradele ja inimestele, kes seda jagavad. Ja siis, ligi 2 kuud pärast kiisude tulest päästmist, liiguvad nad oma perede juurde, kus saavad neist endist päästjad - see ei ole enam mingi uudis, et lemmikloomad aitavad vähendada stressi ja on olulised pere liikmed. Ühtki sammu ei saa vahele jätta, kui me päriselt aidata soovime - ka pealtnäha väike abi oli nende kasside loos oluline.

**Lisaks päästjatele on ka politseinikud** alati valmis nõrgemat aidama. Minu jaoks ilmselt meeldejäävaim lugu on ajast, mil Tallinna varjupaika alles ehitati. Saime külmal veebruarikuu pühapäeval kõne politseipatrullilt, et mahajäetud maja juurde on hüljatud 28 pisilooma. Kuna hoiukodude otsimine võttis aega, paigutas politsei loomad enda autodesse ja aitas neid transportida. Politsei- ja Piirivalveamet on abiks juhtumitega, kus loomi väärkoheldakse kodustes tingimustes või avalikus ruumis. Kõige suurem abi on politseist siis, kui omanikud ise on loomadele ohtlikud - lemmikloomade paljundajad ei hooli loomade heaolust, kuid nende jaoks on loomad sissetulekuallikas. Politseinikud aitavad vajadusel inimesi rahustada, kui Põllumajandus- ja Toiduamet loomade võõrandamisega tegeleb.

**Otsene abistamine**, nagu nende kassipoegade puhul, on varjupaiga põhitöö. See on käegakatsutav osa ja arusaadav erinevatele osapooltele, kelle roll ja vajadus on selged. Kohalikel omavalitsustel on kohustus hulkuvad loomad varjupaika paigutada ja nende hoolitsemise eest tasuda 14 päeva.

**Annetajad näevad**, kellele nende raha kulub ja ka abivajaja vajadusi on võimalik kaardistada. Ilmselt seetõttu on ka selles valdkonnas palju erinevaid tegijaid. Teoorias võiksid valdkonna organisatsioonid ja inimesed liikuda ühise eesmärgi suunas - loomade päästmine -

ja kuna ühisosa on suur, peaks ka koostöö tegemine olema lihtne.

**Samas tundub tihtipeale**, et puudub äärmiselt oluline osa - teineteise austamine, mis põhjustab kokkupõrkeid ja pigem konkurentsi. Koostöö ei toimi kohustuslikus korras, kui ühel osapoolle ei ole soovi selles osaleda. Ideaalis

**Ideaalis käiksid kõik hulkuvad loomad läbi varjupaiga. Sellisel juhul oleks neid puudutav statistika korrektne – kohaliku omavalitsused ja vastavad riigiametnikud teaksid, kui palju on reaalselt hulkuvaid loomi nende territooriumil, millised haigused ja mured esinevad ning kus on probleempiirkonnad.**

käiksid kõik hulkuvad loomad läbi varjupaiga. Sellisel juhul oleks neid puudutav statistika korrektne - kohaliku omavalitsused ja vastavad riigiametnikud teaksid, kui palju on reaalselt hulkuvaid loomi nende territooriumil, millised

haigused ja mured esinevad ning kus on probleempiirkonnad. See võimaldaks plaanida vahendeid ja ennetustööd ning lahendada lisaks hetkeolukorrale probleemi suuremas pildis. Otseloomulikult eeldab see, et vastavad osapooled on huvitatud nii koostööst kui ka probleemi lahendamisest.

**Ma usun siiralt**, et kuigi otsene abistamine on väga oluline, peame tegema ennetustööd, et tulevikus oleksid inimesed teadlikumad ning loomad paremini hoitud ja kaitstud. Suur osa on siin haridusel. Loomaomanike parimad õpetajad on nende lapsed, kuna just nemad on informatsioonile kõige vastuvõtlikumad ja tulevikus on just nemad ise loomaomanikud. Lootus jääb, et kui täna koostöös koolide, lasteaedade ja loomasõpradega vaeva näha, on tulevikus loomad paremini hoitud ja kaitstud.

Tallinnas on loomakaitsealased loengud populaarsed ja üle 90% üldhariduskoolidest on neist väga huvitatud. Ehk jõuame kunagi järele ka arenenud riikidele, kus vastavad loengud on laste õppekavas. Seni aga oleme tänulikud nii omavalitsustele kui koolidele-õpetajatele, kes huvi üles näitavad ja õpilastele laiapõhjalise hariduse tagavad. Tallinna loomade varjupaiga üks ideid on alati olnud ka informatsiooni jagamine, sest hulkuvad loomad ei ole varjupaikade probleem, vaid kogu ühiskonna vastutus.

**Koostöö parendamiseks**, osapoolte tutvustamiseks ning valdkonnast ühise pildi loomiseks on üheks minu südameasjaks rahvusvahelise loomakaitse konverentsi korraldamine. Ka selle ürituse korraldamiseks annavad oma panuse nii erinevad organisatsioonid ja vabatahtlikud kui ka lepingupartnerid. Ühelt poolt on teadmiste jagamine edasi arenemiseks oluline, teiselt poolt aitab teiste organisatsioonide ja riikide kogemus näha probleeme teise pilguga ja õppida teiste edust või vigadest. Praegusel keerulisel ajal kaalusime konverentsi tegemist veebis, kuid eelistasime võimalust see edasi lükata lootuses, et siiski õnnestub sügisel ka päriselt kohutada. Omavaheliste kontaktide loomine ja suhtlemine on oluliselt lihtsam ja minu hinnangul ka edukam, kui on võimalik reaalselt kokku saada ja tutvusi luua. Veebikeskkond on tänapäeva maailmas ülioluline, kuid ei asenda täielikult päris kontakti ja tunnet.

**Koostöös peitub jõud ja koos suudame teha maailma paremaks! Vähemalt iga päästetud looma maailma suudame parandada küll ja lootus on, et ka tulevik on helgem!**

*Põlengu kassipojad enne*



# Lõigata, lõigata ja ikka... lõigata

*Suviti on varjupaigad täis kassipoegi, kes leitakse koos emaga või hoopis õnnetu ja üksikuna. Seetõttu vestlesime kasside steriliseerimise ja kastreerimise vajalikkusest, mis on aktuaalne aasta ringi. Ka suvel võetud kassipoeg tuleb pooleaastast opereerida, et vältida soovimatut pesakonda. Dialoogi pidasid Varjupaikade MTÜ loomaarst Kätlin Hein vastaja ja projektijuht Anneli Matsi küsija rollis.*

*Milline on kasside arvukus varjupaikades?*

Tänu varjupaigatööle on mul kindel teadmine, et kasse on Eestis liiga palju. Varjupaika satub liiga palju kasse -

küll täiskasvanud ja poegi, küll emaseid ja isaseid, küll tiineid või emasid koos poegadega. Ja arvuliselt ei ole vähenemist märgata. Iga päev pakume Varjupaikade MTÜ varjupaikades peavarju ja hoolitsust keskmiselt 500 kassile. Talvel võib see arv olla veidi väiksem, kuid suvel ja sügisel jälle poole võrra suurem.

*Miks on kasside steriliseerimine/kastreerimine oluline?*

Kasside populatsiooni arvukust tuleb kontrollida. Kassid ise seda ei suuda ja nii peavad inimesed kontrolli enda peale võtma.

Emakassi juhib suguiha ja ta võib tiinestuda 2-3 korda aastas. Tema ei suuda paljunemisinstinkti maha suruda.

Tiinus kestab kaks kuud ja pärast seda peabema ka poegi kaks kuud kantseldama. Siis on emane kass valmis uuesti tiinestuma. Selliselt võibki ta aastas ilmale tuua 2-3 pesakonda kassipoegi. Emakassile on see ilmselgelt kurnav ja tema organism nõrgeneb. Ka ilmavalgust näinud kassipojad on siis elujõuetud ja vähenenud immuunsusega. Emane kass võib esimest korda pojad saada juba kaheksakuuselt ja siis võib öelda, et laps sai lapsed, ta ei oska veel oma poegade eest hoolitseda.

Kui ilmavalgust näeb liiga palju kassipoegi, siis on pea võimatu neile uusi kodusid leida. Samuti on oht, et kassipoeg võetakse liiga kergekäeliselt ja ta satub uuesti tänavale ning tsükkel





kordub. Meil on liiga palju hoiatavaid näiteid suveks suvilatesse võetud loomadega, kes suve lõpus maha jäetakse. Pisab ühest mahajäänud emasest kassist, et saaks alguse uus koloonia. Kolooniakasside elu ei ole kerge - nende eluiga on väga lühike, nende seas levivad erinevad viirushaigused, samuti kurnavad neid välis- ja siseparasiidid.

### Millises vanuses on soovitatav kassid, ka kodused, steriliseerida/ kastreerida?

Varjupaigas opereeritakse kassid, kellele ei ole vana omanik järele tulnud, 15ndal varjupaigapäeval, kui puuduvad segavad faktorid. Kui kass vajab ravi, on tiine, või on tal pojad vms, siis lükkub lõikus edasi. Kassipoegi opereerime 5-6 kuu vanuselt.

Kodused kassid soovitaksin opereerida samuti pooleaastaselt enne esimest jooksuaega, siis ei ole karta soovimatut üllatust pesakonna näol. Jutt ei käi ainult emaste steriliseerimisest, ka isased tuleb kastreerida. Kastreerimata isane läheb pulma ja võib koju tagasi saabuda kaklustes saadud vigastuste ja haigustega.

### Millised plussid on steriliseerimisel/ kastreerimisel lisaks ärahoitud pesakondadele?

Emastel kassidel jääb ära organismi kurnamine ja stress, mis kaasneb tiinuse, poegimise ja poegade hooldamisega. Lisaks kaob oht piimanäärme kasvaja ja mädaemaka tekkeks vanemas eas. Isased kassid on tervemad, sest puudub sugutung, mis ajaks pulma teisega kaklema.

### Millised võimalused on steriliseerimiseks/kastreerimiseks?

Kõige parem ja tänapäevasem viis

on operatsioon. See on kaasaegne, igapäevane ja rutiinne lõikus. Operatsioonimeetodid on arenenud sinnani, et lõikus on loomadele võimalikult ohutu, valutult ja vähe traumeeriv. Unustusse on vajunud pikad lõikushaavad, mitmed õmblused ja niitide eemaldamine. Emase kassi operatsioonihaav on paar sentimeetrit pikk, õmblused on nahasisesed ja iseimenduvad. Isane kastreeritakse kaasaegsel meetodil, kus operatsiooniks tehakse väike avaus ja õmblusmaterjali ei kasutatagi. Pärast operatsiooni saavad emased selga mugava vesti, mis takistab kõhualuse lakkumist. Isased ei saa sedagi ning jätkavad oma igapäevast elu. Pärast operatsiooni toimub lühiajaline järelravi ja haava tuleb jälgida ainult nädalapäevad.

On olemas ka nn keemiline steriliseerimine/kastreerimine, kus jooksuaega lükatakse edasi tablettide abil. See on suhteliselt ebamugav meetod ja mina seda ei poolda. Omanik peab olema eriti hoolikas ja kindlal ajal kassile tabletti andma. Mõne kassi puhul võib rohu andmine osutuda keeruliseks, kui hambad-küüned käiku lastakse. Samuti on tõendatud, et tablettide pikemaajaline kasutamine soodustab loomal kasvajate teket.

### Kas operatsioonil on ka omad ohud?

Et opereerimiseks tehakse kassile narkoos, siis on aus välja öelda, et iga narkoos on risk. Minu praktikas ei ole olnud juhust, kus steriliseerimise või kastreerimise operatsioonil oleks loom surnud. Looma vanuse kasvades muutub narkoosirisk suuremaks. Kui soovitakse seda riski vähendada, on soovitatav ot-

sida selline loomakliinik, kus tehakse inhalatsiooni anesteesia. Et narkoosirisk oleks väiksem, siis soovitangi opereerida kass noorukesena.

### Kuidas mõjub steriliseerimine/ kastreerimine kasside heaolule?

Steriliseerimine/kastreerimine ainult suurendab kasside heaolu. Eespool oli juba kirjas, millised on tervisega seotud plussid. Lisaks on loomad rahulikumad, sest puudub üks sund, üks tung. Emased on vabad murest järglaste pärast, isased hoiavad kodu ligi ja ei lähe hulkuma.

Muidugi ei võta operatsioon omanikult ära vastutust oma looma eest hoolitseda.

Panustada tuleb heasse ja kvaliteetsesse toiduvalikusse, mis sobib opereeritud kassile. Et kass on rahulikum, siis tasub jälgida tema kehakaalu. Igal aastal tuleb käia kassiga tervisekontrollis, lasta vastavalt vaksineerida ja teha vajalikud välis- ja siseparasiitide tõrjed. Iga päev tuleb oma kassiga suhelda ja rikastada tema päeva tegevustega, mis on kassidele omased.

### Kokkuvõtteks

Liiga palju kasse elab tänavatel ja selle tõttu ei vähene kasside arv varjupaikades. Kodud saavad kasse täis ja järjest raskem on leida uusi kodusid. Selleks, et vähendada kasside arvukust, tuleb kontrollida nende paljunemist. Populatsiooni vohamisele ei ole mingit õigustust. Paljunemise parim kontroll on steriliseerimine ja kastreerimine. Steriliseerides ühe kassi päästad sada, kes jäävad tänavatele sündimata.

## Varjupaigast võetud loomale esimene visiit **visiiditasuta!**



*Teie lemmiku  
tervise heaks!*

**Ülejõe Loomakliinik**  
J. V. Jannseni 33, Pärnu  
E-R 9-18 ja L 10-15  
tel 443 3663 või 528 7465  
[www.vanaloomakliinik.ee](http://www.vanaloomakliinik.ee)

# Merisead,

## armsad ja sõbralikud närilised

Lemmikloomi võib olla väga erinevates suurustes ja mõned tegelased on päris väikest kasvu, kuid vaatamata sellele on nad vahvad ja armsad tegelased. Merisigade hingeelust ja heaolust kirjutas Marika Nekljudova Eesti Loomaaitse Seltsist.

### Merisead ja meri

Merisigadel pole mere ega sigadega mingit pistmist. Üks versioon, miks nad sellise nime on saanud, räägib, et loomakesed tulid mere tagant. Nad on pärit Lõuna-Ameerikast ja ruigavad nagu sead, mis natuke vastab tõele. Suhelda neile tõesti meeldib ja neil on päris suur "sõnavara".

### Pere lemmikud

Merisead on imearmsad närilised. Oma sõbraliku, leebe ja tagasihoidliku iseloomu tõttu sobivad nad hästi lastega perre, kuid lapsed võiksid olla juba sellises vanuses, et saavad aru, kuidas seda õrna loomakest kohelda. Päris väikestele, alla 5-6-aastastele lastele merisiga lemmikuks ei sobi, sest laps võib looma kergesti kogemata vigastada. Võrreldes hamstrite, rottide, deegude ja küülikutega, merisead reeglina ei hammusta ega küünista. Loomad on tagasihoidlikud, eriti emased, aga kui nendega piisavat palju tegeleda, harjuvad nad inimesega ära ja istuvad süles ning naudivad paitamist hea meelega. Nad tunnevad oma peremehe hääle ja lõhna järgi ära. Sotsiaalsete loomadena on soovitatav neid pidada mitmekaupana. Kuid siin peab meeles pidama, et loomad võiksid olla ühest soost, kuna merisead sigivad kiiresti. Emane võib uuesti tiinestuda juba tund aega pärast poe-

gimist. Poegi võib pesakonnas olla 3-5, mõnikord isegi 6. Tuleb arvestada ka sellega, et reeglina hakkavad isased loomad umbes 7 kuu vanuselt territooriumit jagama ja omavahel kaklema. See-ega, ideaalne paar on 2 emast või emane ja kastreeritud isane.

### Hüppavad rõõmupallid

Merisea pojad on juba sündides elujõulised. Vastsündinud pojad on karvadega kaetud, silmad on avatud, hambad suus ja juba tunni aja pärast söövad pisikesed iseseisvalt heina. Emapiima peaksid nad saama minimaalselt 4 nädalat. Tore on jälgida pisikesi meriseapoegi, kui nad jooksevad puuris ringi, vahepeal hüppavad kõrgele samal ajal pead raputades. Seda tegevust nimetatakse *popcornning*'uks ning see näitab, et teie loomake on õnnelik ja rõõmus.

### Välimuselt väga erinevad

Merisigu on mitut erinevat tõugu. Meie loomapoodides saab tavaliselt näha vaid siledakarvalisi merisigu, vahel juhtub nägema rosett merisigu ja pikakarvalisi. Harvemini kohtab karvutut merisiga - *skinny*'t. Tegelikult on merisigadel väga palju erinevaid tõuge ja karvastiku tüüpe. On olemas krussid karvaga (*texel*), kareda karvaga



(CH teddy, ameerika teddy), üleni rosettidega kaetud (*abyssinian*) ja väga pika karvaga (*peruvian*) merisigu. Praegu on teada üle 80 erineva tõu. On ka väga erinevaid värvusi - lillad, sinised, kuldsed, himaalaja ja agouti värvid. Mõni tõumerisiga näeb välja nagu dalmaatsia

koer, mõni nagu kimp astreid, mõni nagu mesilane. Kahjuks on Eestis puhtatõulisi merisigu vähe ja tõsiselt nende aretusega tegelevaid inimesi ei ole või on mõned üksikud. Euroopas ja Venemaal on aga merisigade aretus seevastu populaarne. Soomes, Hollandis, Inglismaal, Saksamaal ja Venemaal organiseeritakse tõumerisigade näitusi, kus kõik on täpselt nagu koortel-kassidelgi.

### Elustiil ja eluase

Merisead on aktiivsed ka päeval. Elamiseks vajavad nad suurt puuri. Need puurid, mida tavaliselt müüakse meie kauplustes merisea puuri nime all, sobivad vaid ajutiseks elamiseks või paarile väikesele pojale. Õige merisea puur on pigem küülikupuur, mille pikkus on min 100-120 cm, et lemmik saaks vabalt joosta ja toimetada. Kui loomi peetakse mitmekesi, siis vastavalt sellele peab olema ka puuri suurus. Kui puur on väiksem, siis peab loomal kindlasti olema võimalus vabalt liikuda minimaalselt tund aega päevas. Teise

variandina võib kasutada aedikut, mis ei pea olema kõrge, sest need loomad ei hüppa. Puuris peavad olema söögi- ja jooginõud, maja, heinaküün ja lisaks võiksid olla tunnelid. Kui peetakse kaht merisiga, siis võiks nende heaolu nimel olla maju ka kaks. Puur võiks seista vaikselt kohas, mitte põrandal ja mitte kõrgel - ca 15-20 cm põrandalt on ideaalne. Tuleb vältida tuuletõmbust ja otsesest päikest. Tähelepanu! Jooksurastast ei tohi merisiga kasutada oma selgroo ehituse tõttu!

Allapanuks ei soovitata kasutada puidugraanuleid. Merisigade tallanahk on õrn, kõva allapanu tekitab taldadele haavandeid. See võib lõppeda väga raskesti ravitava ja looma jaoks väga piinarikka haiguse pododermatiidiga.

Allapanu peab olema võimalikult pehme ja tolmuva.

### Menüü

Merisigade peamine söök on hein. Puhas, mittetolmune, kuiv hein peab alati olema kättesaadav. Kuivtoitudest tasub valida selline, mis ei oleks müslilaadne, vaid toit näeks välja kui naturaalne ühtlane graanul ilma värviliste osakesteta. Siis saab loom kõik vajalikud ained kätte, tal ei ole võimalust valida vaid seda, mis talle rohkem maitseb. Kindlasti peab see olema just merisigadele mõeldud toit. Vesi peab olema alati kättesaadav ja värske. Soovitatav on kasutada klaaspudelit. Pudelit tuleb kindlasti võimalikult tihti harjaga seest pesta, kuna sinna hakkab tekkima roheline kiht, milles pesitsevad bakterid.

Merisea organism ei tooda C-vitamiini. Seega peab ta seda saama toiduga ja veel lisaks. Loomadele tuleb anda värsked juur- ja puuvilju, rohtu. Väga hästi sobivad punane paprika, lehtsalat, petersell, porgandi-pealsed, vaarika lehed ja oksad. Võib anda ka kurki, tomatit, suvel ja kevadel kindlasti rohtu (orasheina), võilille lehti. Ei tohi anda koorega kartulit, sibulat (ka rohelist), küüslauku (ka rohelist osa). Ettevaatlik peab olema õunte ja kapsaga, need teki-

tavad palju gaase. Kõik õuest toodava peaks ära pesema. Kindlasti peab C-vitamiini juurde andma, eriti talvel ja varakevadel. C-vitamiini puudus võib tekitada tõsiseid terviseprobleeme. Eriti vajavad C-vitamiini vanemad loomad ja tiined emased.

### Lemmiku soetamine

Merisigu saab osta nii omanikelt kui loomapoest. Ostmisel tuleb tähelepanu pöörata järgmistele nüanssidele:

- Loom ei tohi olla loid. Haiged loomad muutuvad loiuks, ei söö, ei tunne huvi ümbritseva vastu.
- Looma karvastik peab olema ilus, puhas, kohev. Ei tohi esineda karvutuid laiike (v.a kõrvade tagant, see on normaalne), kõõma (kõõma olemasolu võib viidata seenhaigusele), naha punetust, parasiite.
- Tallad peavad olema roosad, ei tohi esineda punetust ja haavu.
- Suu ümber peab karv olema puhas, ei tohi olla süljega või toidumassidega määrdunud (vastupidine võib viidata probleemile hammastega).
- Pepu

peab olema puhas, karv ei tohi olla roojaga määrdunud (vastupidine võib viidata kõhulahtisusele).

### Sensitiivsed loomakesed

Merisead on stressialtid ja tundliku seedimisega loomad. 12 tundi nälgimist on nende jaoks kriitiline ja seega



Rosett

viimane aeg pöörduda loomaarsti poole. Soovitatav oleks leida loomaarst, kes tegeleb just pisiloomadega ja teab nende spetsiifikat. Haige merisiga lõpetab söömise, istub nukrameelselt puuri nurgas, võtab kaalust alla. Haigestumine võib olla omaniku jaoks märkamatu, kui omanik võtab looma puurist välja vaid korra nädalas puuri puhastamiseks. Regulaarselt tuleb loomakest katsuda, kuna kasvavad on selle liigi puhul sagedasti esinevad.

Seega vastutustundlik ja hooliv omanik peaks regulaarselt looma üle vaatama, kaaluma, jälgima tema söömist ja roojamist.

Parasiiditõrjet merisigadele profülaktikaks ei tehta, ainult siis, kui on kahtlus parasiitidele. Parasiiditõrjeks on närilistel omad preparaadid, kasside-koerte omi kasutada ei tohi.

See väike armas lemmik võib elada lausa kuni 9 aastat, mõni isegi kauem. Keskmise eluiga on 6 aastat.

### Vastutus

Nagu kõigi teiste loomade puhul, sõltub merisea elu, heaolu ja tervis 100% omanikust. Vastutustundlik

omanik loob enda hoolealuse jaoks kõik vajalikud elutingimused, annab kvaliteetset toitu ning vajadusel pöördub loomaarsti poole. Enne looma võtmist mõtleb ja arutab pereliikmetega, kas loom mahub tema ja ta pere ellu, kas on piisavalt aega loomaga tegeleda ja piisavalt rahalisi võimalusi teda vajadusel ravida, ega kellelgi pereliikmetest ei esine allergiat merisea karvade, heina või saepuru vastu. Seda viimast saab kergesti kontrollida, kui minna külla tuttava merisea omaniku juurde või loomapoodi.

Tere tulemast merisigade maailma! See maailm ei ole kunagi igav!



Siledakarvaline

# Kakksi on p kui üks, vähemalt meie peres

*Loomale kodu, ka hoiukodu pakumine on vastutusrikas ja alati tuleb lähtuda looma heaolust. Kui peres on mitu looma tuleb jälgida, milliseks kujunevad suhted uue pere liikme lisandumisel. Armastus on neljajalgne sõna, kirjutab Hellika Landsmann.*

Paljud kassid naudivad üksi olemist. Kellegagi koos elamine ja territooriumi jagamine tekitab stressi ja pingeid ning võib päädida kakluste või haigustega. Vahel on abi näiteks stressi leevendavast toidust või stressimaandajatest. Mõni kass aga ei lepi ja siis ei jää muud üle, kui loomad eraldada.

Uut looma seltsiks võttes tuleb alati arvestada sellega, et kummagi heaolu ei saaks kahjustada. Ka siis, kui pakume hoiukodu. Kui uus loom lisandub ja vanad olivad või uus tulija omavahel ei klapi, tasub järele mõelda, kas aitamise soov hoopis rohkem kahju ei tee. Kuigi abistamine on paljude inimeste "mina" juures täiesti loomulik osa, ei tohi sellega kunagi rohkem halba teha. Meie loomad on meie vastutusel ja me peame arvestama nende minapildiga.

*Rocky sai varjupaigast võetud umbes kuuekuusena pea seitse aastat tagasi, esialgu ainsa kassina, koera ja küülikuga koos elama. Rocky on vägagi*

seltsiv ja isegi natuke nahaalne - tema seltskond ei pruugi kõigile meeldida, aga kui tal tuju tuleb, siis poeb ta vaatamata protestidele külje alla ja luba ei küsi. Kui ühel hetkel kliinikusse läksime, tulime koju kahe kassiga, kuna üks leidlaps oli kadunud. Toona sai selgeks, et Rocky on väga rahul, kui saab teise kassiga aega veeta. Meid üllatas enim tema käitumise muutus - väga riikalik poiss näitas end parimast küljest, ei norinud tüli ega kiusanud teisi. Kassipreili sai koju tagasi ja meie otsustasime, et julgeme edaspidigi hoiukodu pakkuda.

*Umbes pool aastat hiljem* jõudis kliinikust meie juurde Ronja, kes oli vaatamata noorele eale saanud maitsta ka elu karmimat poolt ja kelle eest võitlemiseks oli vaja nii sundtoitmist kui ka lõputul hulgal ravimeid. Aga me saime hakkama. Rocky aitas vormida metsikust kassipreilist sõbraliku tibi, kes iga päevaga aina enam inimesi usaldama hakkas ja mõistis, et elu võib olla täitsa tore. Esimest korda tundsin, et Ronja saab hakkama, kui ta öösel vaikselt voodisse Rocky kõrvale magama puges. Tagasilangusi oli mitmeid ja inimese

*Esimest korda tundsin, et Ronja saab hakkama, kui ta öösel vaikselt voodisse Rocky kõrvale magama puges.*

usaldamine võttis aastaid. Printsessist sai "oma" loom, kui peale mitut kuud putitamist peremees kord purjakil peaga tunnistas, et kass on südame küljes. Topelt ma seda öelda ei lasknud, kuna kass oli ka minul hinges. Täna on kassiduo lahutamatu. Kuidagi on läinud nii, et meie pere naisloomad (küülik ja kass) on vaimselt tugevamad ja julgemad, kui poisid (koer ja Rocky). Ja nüüd on õpilasest saanud õpetaja. Ronja puhastab Rockyt, kutsub teda sööma ja mängima ning kui Rocky ülemeelik on, (nt mind hammustab) paneb preili asjad paari käpalöögiga paika.

*Hoiukodus on meil olnud* peale Ronja liitumist palju loomi, peamiselt kassid. Sugugi kõik ei ole siin rahul olnud. Mõne kassiga ei ole Ronja klappinud ning siis oleme leidnud uue hoiukodu, samas on mõni teine kohe omaks võetud. On olnud ka selliseid, kes meie segasummasuvilat paljaks peavad ja oma arvamust näiteks kastist välja urineerimise või muu sellisega väljendavad, ka sellisel juhul oleme leidnud loomale teise koha.

**Armastus on neljajalgne sõna.**

are m



# Lemmikloom ei ole laud, mille taaskasutusse annad

*Oma muret lemmikloomade elusaa-  
tuse pärast jagas Gertu Karulas.*

Viimastel aastatel on populaarsust kogunud esemete ja riiete taaskasutus. Tundub, et paralleelselt kogub hoogu ka lemmikloomade n-ö taaskasutus. Aina enam tekib sotsiaalmeediasse kommu-  
ne nime ja sisuga "Ära ära lemmikloomad". Kurb tõsiasi on see, et ära antavate loomade seas ei ole ainult pojad, vaid ka täiskasvanud loomad, kellele pere enam kodu ei saa pakkuda.

Inimese kõige populaarsemateks karvasteks sõpradeks on enamjaolt koer või kass, sekka mõni papagoi, kilpkonn või hamster. Viimaste puhul on suureks plussiks, et need loomad ei paljune Eestis vabas looduses iseseisvalt. Koerte ja kassidega on kahjuks teine lugu. Nende paljunemise pidurdamiseks on teinud loomade varjupaigad tänuväärset tööd ja õnneks leiavad enamus loomi tee varjupaigast päris oma koju, oma inimese juurde. Seetõttu on üdini kurb, et juba kodu leidnud loomake tahetakse uuesti ära anda.

Sotsiaalmeediakanalites on tänapäeval väga lihtne kaubelda erinevate esemetega. Kahjuks on tekkinud selli-

ne kauplemise efekt ka loomade puhul. Ühest küljest on see isegi hea, et loomale üritatakse uut kodu leida, mitte ei jäeta vaesekest tänavale või ei viida metsa, nagu paarkümmend aastat tagasi tavaks oli. Kuid lugedes neid põhjuseid, miks loom ära antakse tekib küsimus - kas enne looma võtmist ei kaalutud otsust piisavalt? Sagedased põhjused, miks loom ära antakse, on näiteks allergia, elukoha vahetus, lapse sünn, looma enda pikk kohanemisaeg uues kodus või lisaks teise looma võtmine.

Siinkohal võin rääkida loo oma 72-aastasest vanaemast, kellel on terve elu kass olnud. Kevadel pidime ta väärrika 18-aastase kassiproua magama panema, kuna kassil tekkis piimanäärme kasvaja. Operatsioon oli kõne all, aga arstid arvasid, et kassi vanust arvestades poleks ta seda üle elanud. Kuna kassi piinad olid ilmselged, lähtusime arsti soovitustest. Siinkohal mainin veel, et minu vanaemal on astma ja kerge kassiallergia. See aga ei takistanud teda peale paari kuud leinamist uut kassi võtmast. Vanale inimesele on kass sõbra eest. See kõik on muidugi toimunud mõistuse piires, ilma vanaema tervist ohustamata. Minu vanaema on ehe näide vankumast kiindumusest loomade vastu. Ta kin-

## Koduotsija...

- on Varjupaikade MTÜ loodud positiivne ja proaktiivne programm loomadele uute kodude leidmiseks ilma vahepeal varjupaika sattumata. Sellisele alternatiivile pani meid mõtlema järjest kasvav omanike loovutatud loomade arv meie varjupaikades.
- kuulutused postitatakse Koduotsija Facebooki lehele, kus on üle 14 000 jälgija. 2020. aastal kuulutasime üle 200 looma, kellest 2/3 jõudis uutesse kodudesse.
- eesmärk on toetada nii omanikku kui ka looma. Koduvahetus põhjustab loomale suurt stressi ja me teeme kõik selleks, et see stress oleks võimalikult väike.

nitab, kuidas loom on talle kui pereliige ja elu loomulik osa.

Koerad ja kassid on väga sotsiaalselt intelligentsed loomad, koerad rohkem kui kassid. Nad tunnevad rõõmu, leina, kurbust, üksildust ja stressi. Tegelikult tunnevad neid tundeid enamik loomi, kaasa arvatud inimesed. Tänavatelt leitud loomad ei ole tihti inimestega harjunud ja vajavad aega, õpetust ja kannatlikkust. Looma pidev liikumine ühest n-ö kodust teise avaldab talle suurt stressi ja mõjutab looma käitumist. See tähendab, et igale loomale tuleks anda aega uues kodupaigas kohanemiseks, eriti sellisel juhul, kui loom on tulnud perest, kus ta juba on end hästi hakanud tundma. Ei tasu ehmatada, kui loom hakkab ebatavaliselt käituma või perekonna kannatlikkusega mängima. Samuti tasub alati mõelda paar aastat oma elus ette. Kas on plaan hakata kolima? Võib-olla on plaan laps saada? Kodulooma võtt peab olema igal juhul läbimõeldud ja kaalutletud otsus. Loomad ei erine inimesest sugugi palju. Kas inimene tahaks, et teda pidevalt n-ö ära antaks? Loomi ei saa võrrelda asjadega, mida müüa, osta või vahetada emotsiooni ajal. Loomad on sõbrad ning pereliikmed, nad tunnevad kõike, mida meie, inimesedki. Ära tee neile liiga!

### *Kuidas tulla toime kergemat sorti kassiallergiaga?*

- Võta lühikarvaline kass - ta ei aja nii palju karvu.
- Ära lase kassil enda kõrval magada.
- Hoolitse oma kassi ja ümbruse eest.



Foto: Varjupaikade MTÜ



*Dr. Sterni*  
**HEATEGEVUSFOND**

[www.doktorstern.ee](http://www.doktorstern.ee)

**DR. STERNI HEATEGEVUSFONDI MISSIOONIKS ON,  
ET IGAL LOOMAL OLEKS OMA KODU**

Fondil on kolm peamist eesmärki:

- ✓ Harida loomaomanikke teemal, kuidas vältida lemmikloomade soovimatut järelkasvu
- ✓ Kui loom on varjupaika sattunud, julgustada inimesi varjupaikadest lemmikuid võtma
- ✓ Toetada varjupaikadesse sattunud loomi

Dr. Sterni Heategevusfond alustas tegevust 2005. aasta sügisel ja on oma missiooni järginud juba enam kui 15 aastat. Dr. Sterni kaubamärgi toodete müügist läheb 1% Dr. Sterni Heategevusfondi.

Eranditult iga ost on ülla eesmärgiga – hoolime koos Eestimaa lemmikutest, igäüks on oluline.

**AIDATA SAAB NEID, KELLEST SA HOOLID  
NING KELLE PROBLEEME SA MÕISTAD**





**VARJUPAIGA LOOMADE  
KÕIGE SUUREM SÕBER!**